

STORTINGET

Dokument 17

(2018–2019)

Rapport til Stortinget
fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd

Rapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd om virksomheten 2. halvår 2017 og kalenderåret 2018

Til Stortinget

1. Innledning

Delegasjonen besluttet 13. juni 2018 at årsrapportene skal dekke kalenderåret i stedet for 2. halvår og 1. halvår. Denne rapporten dekker derfor 2. halvår 2017 og hele 2018. Rapportene fremover vil dekke hvert kalenderår.

Nordisk råd vektlegger nedbygging av grensehindringer for borgerne i Norden. Siktemålet er å bringe de nordiske landene og myndighetene stadig tettere sammen og løse praktiske problemer for våre innbyggere, slik at de på enklest mulig måte kan utfolde sine evner, ideer og livsmål uhindret av nabolandsgrensene.

Nordisk råd arbeider for fellesnordiske løsninger på ulike sektorområder, blant annet innenfor klima og miljø, kunst og kultur, vekst og utvikling, velferd og sikkerhet. Oppfølgingen av FNs bærekraftsmål går som en rød tråd gjennom arbeidet. Under det norske presidentskapet i Nordisk råd i 2018 ble bærekraftsmål 14 om havene spesielt vektlagt. Alle de nordiske land er havnasjoner, og vi har mye felles farvann hvor vi sammen kan gjøre en innsats for å rydde opp og samtidig være en foregangsregion for andre.

Det nordiske samarbeidet legger også vekt på et sterkt Norden i verden, hvor Norden er en viktig medspiller i europeisk og globalt samarbeid. Felles verdier

landene imellom er med på å styrke Nordens posisjon som en klar og tydelig stemme for demokratiske prinsipper og opprettholdelse av den multilaterale, regelbaserte verdensorden.

Det offisielle nordiske samarbeidet foregår innenfor rammene av Nordisk råd, opprettet i 1952, der parlamentene samarbeider, og Nordisk ministerråd, opprettet i 1971, der regjeringene samarbeider.

Stortinget har en aktiv delegasjon til Nordisk råd med 20 medlemmer og 20 varamedlemmer. Delegasjonen satte et særlig tydelig preg på rådets arbeid under presidentskapsåret 2018. I tillegg til å lede arbeidet med president og visepresident hadde delegasjonen en utvalgsleder og lederne av valgkomiteen og kontrollkomiteen i 2018.

Nordisk råds årlige hovedsesjon i 2017 ble avholdt i Riksdagen i Finland mandag 30. oktober – torsdag 2. november. Temaet for toppmøtet med statsministrene var Norden som verdens mest integrerte region med tillit som felles styrke og grensehindringer øverst på dagsorden. Fjerning av grensehindringer og økt mobilitet mellom landene er temaer som har opptatt delegasjonsmedlemmene gjennom perioden, herunder hvordan ivareta og øke språkforståelsen mellom landene. Språk har også preget rådets interne arbeid, etter et forslag fra de finske og islandske delegasjonene om å gjøre finsk og islandsk til offisielle språk i Nordisk råd. Etter en diskusjon som pågikk over to år, vedtok rådet et kompromiss under hovedsesjonen i 2018, hvor arbeidsordningen ble endret slik at finsk og islandsk språk er styrket.

Nordisk råds årlige hovedsesjon i 2018 ble arrangert på Stortinget mandag 29. oktober–torsdag 1. november, med rundt 900 deltakere. Høydepunktene fra plenums-sesjonen var toppmøtet med de nordiske statsministre-

ne. Delegasjonen hadde satt de nordiske landenes robusthet i møte med andre lands forsøk på å påvirke og undergrave politiske prosesser som tema for toppmøtet. Temaet ble videreført både i den utenrikspolitiske og forsvarspolitiske debatten, hvor cybersikkerhet og hybrid krigføring var sentralt. Den britiske statsministeren, Theresa May, var invitert til sesjonen av delegasjonen og innledet om britisk–nordisk samarbeid under sesjonens åpning. Hun svarte også på spørsmål fra salen om forholdet mellom landene og rettighetene for nordiske borgere bosatt i Storbritannia i etterkant av Brexit.

Stortingets delegasjon var også vertskap for utdelingen av Nordisk råds priser, som fant sted i Den Norske Opera & Ballett tirsdag 30. oktober.

Delegasjonen utarbeidet et eget presidentprogram for formannskapsåret for å bidra til et fortsatt bærekraftig og trygt Norden, med fire satsingsområder: 1. Helse- og teknologi og pasientsikkerhet, 2. Utdanning, inkludering og mobilitet, 3. Miljø og sikkerhet til havs og 4. Forsvar og sikkerhet. Disse temaene preget både utvalgsarbeidet og sesjonene i løpet av året, i tillegg til at delegasjonen tok initiativ til egne arrangementer. Herunder kan nevnes:

- et seminar i Europaparlamentet om felles innsatser i kampen mot antibiotikaresistens, i samarbeid med Nordisk råds utvalg for velferd i Norden,
- et seminar om utviklingen av det nordiske forsvarssamarbeidet, arrangert av Institutt for forsvarsstudier og Norsk utenrikspolitisk institutt, i samråd med Stortingets delegasjon og det norske formannskapet i det nordiske forsvarssamarbeidet, NORDEFCO,
- en utstilling og workshop på Eidsvolls plass om marin forsøpling, utarbeidet av kunstnerduoen Prestgaard/Andersen i samarbeid med elever på norske barneskoler,
- en skrivekonkurranse blant nordiske ungdomskoler med miljø og bærekraftig forvaltning av havet som tema, hvor alle nordiske språkgrupper var representert og tre vinnere fikk besøke sesjonen.

Delegasjonen tilrettela også for en markering av Nordplus – Nordens største utvekslingsprogram – sitt 30-årsjubileum med en mottakelse under sesjonen på Stortinget.

Oslo, 7. mars 2019

Michael Tetzschner
delegasjonsleder

2. Rådets organisasjon

Nordisk råd har 87 valgte medlemmer fra landenes respektive parlamenter. Danmark, Finland, Norge og Sverige har 20 representanter hver, hvorav Danmarks representanter innbefatter to fra Færøyene og to fra Grønland, mens Finland har to representanter fra Åland. Island har sju representanter. Samarbeidet bygger på Helsingforsavtalen fra 1962 med senere endringer og rådets arbeidsordning.

Nordisk ministerråd er et samarbeidsorgan for de nordiske landenes regjeringer. Det gjennomfører rekkommandasjoner vedtatt av rådet, og fremmer forslag til beslutninger for rådet. Ministerrådet fremlegger hvert år en årsberetning og en virksomhetsplan for det kommende året.

Plenarforsamlingen

Plenarforsamlingen utgjøres av rådets 87 valgte medlemmer og regjeringsrepresentanter, som møtes til sesjon én gang om året på høsten. Plenarforsamlingen er rådets høyeste besluttsende organ og vedtar bl.a. rådets rekkommandasjoner og uttalelser og interne beslutninger. Stemmerett har bare de valgte medlemmene, dvs. parlamentarikerne.

Presidiet

Rådets presidium består av en president, en visepresident og tretten øvrige medlemmer, som utpekes av plenarforsamlingen. Alle landenes delegasjoner skal være representert i presidiet.

Presidiet har ansvaret for rådets løpende virksomhet under og mellom sesjonene. I tillegg har presidiet ansvaret for behandlingen av utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål samt behandlingen av det nordiske samarbeidsbudsjett og medlemsforslag som ikke sendes til utvalgene for behandling.

Presidiet kan agere på vegne av plenarforsamlingen i de tilfeller man ikke kan vente til neste sesjon med å fatte en beslutning.

Utvalgene

Rådet har fire fagutvalg:

1. Utvalget for kunnskap og kultur i Norden (18 medlemmer)
2. Utvalget for et bærekraftig Norden (18 medlemmer)
3. Utvalget for vekst og utvikling i Norden (18 medlemmer)
4. Utvalget for velferd i Norden (18 medlemmer)

Utvalgene forbereder sakene innen det tas beslutninger i plenum eller i presidiet. De behandler medlems-, regjerings- og ministerforslag, beretninger fra nordiske institusjoner, Ministerrådets meldinger om vedtatte rekkommandasjoner og andre saker.

Kontrollkomiteen

Kontrollkomiteens oppgave er å utøve kontroll med virksomheten som finansieres over det nordiske budsjett samt med saker som berører tolkningen av Helsingforsavtalen og andre nordiske samarbeidsavtaler. Kontrollkomiteen har sju medlemmer.

Valgkomiteen

Valgkomiteens oppgave er å forberede valg som avsluttes av plenarforsamlingen, samt eventuelle suppleringsvalg som vedtas på plenarforsamlingens vegne. Valgkomiteen har sju medlemmer.

Delegasjonene

Hvert lands valgte medlemmer, varamedlemmer og regjeringsrepresentanter utgjør landets delegasjon i rådet. Den norske delegasjonen består av 20 medlemmer valgt av Stortinget samt de av regjeringen utpekte representanter.

Delegasjonen konstituerer seg, og velger leder, nestleder og ytterligere seks medlemmer som danner delegasjonens arbeidsutvalg. Delegasjonen har ansvar for sine egne utgifter innen den budsjetttramme som Stortinget vedtar.

Partigruppene

Rådets medlemmer og varamedlemmer velges av parlamentene med hensyn til partienes styrkeforhold. Det finnes fem nordiske partigrupper:

1. Den sosialdemokratiske gruppen
2. Midtengruppen
3. Den konservative gruppen
4. Nordisk grønt venstre
5. Nordisk frihet

Fordelingen av tillitsposter og ulike spørsmål drøftes og forberedes i gruppene før man tar beslutning i rådets organer. Partigruppene får økonomisk støtte, og hver gruppe har ansatt sin partigruppesekretær.

Statsministrene

Statsministrene har en ledende rolle og det overgripende ansvar for det nordiske samarbeidet og møtes regelmessig 3–4 ganger årlig. Formannskapslandet har ansvar for møtene.

Samarbeidsministrene

Samarbeidsministrene har ansvaret for samordningen av nordiske samarbeidsspørsmål i regjeringen og er ansvarlige for behandlingen av det nordiske samarbeidsbudsjettet.

EØS- og EU-minister Frank Bakke-Jensen (H) var norsk samarbeidsminister til 17. januar 2018.

Nåværende samarbeidsminister er kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner (H). Den norske

delegasjonen har jevnlig kontakt med samarbeidsministeren og hans sekretariat.

Internettadressen til de nordiske hjemmesider: www.norden.org

E-postadressen til delegasjonen: internasjonalt-avdeling@stortinget.no

3. Stortingets delegasjon til Nordisk råd

3.1 Valg og konstituering

Stortinget valgte den 17. oktober 2017 følgende delegasjon til Nordisk råd:

Stortingsrepresentant Martin Kolberg
 Stortingsrepresentant Ruth Grung
 Stortingsrepresentant Jorodd Asphjell
 Stortingsrepresentant Stein Erik Lauvås
 Stortingsrepresentant Ingalill Olsen
 Stortingsrepresentant Nina Sandberg
 Stortingsrepresentant Michael Tetzschner
 Stortingsrepresentant Bente Stein Mathisen
 Stortingsrepresentant Norunn Tveiten Benestad
 Stortingsrepresentant Marianne Synnes
 Stortingsrepresentant Nils Aage Jegstad
 Stortingsrepresentant Solveig Sundbø Abrahamsen
 Stortingsrepresentant Ulf Leirstein
 Stortingsrepresentant Helge André Njåstad
 Stortingsrepresentant Hanne Dyveke Søttar
 Stortingsrepresentant Kjersti Toppe
 Stortingsrepresentant Heidi Greni
 Stortingsrepresentant Torgeir Knag Fylkesnes
 Stortingsrepresentant Ketil Kjenseth
 Stortingsrepresentant Torhild Bransdal

Ved delegasjonens konstituering 19. oktober 2017 ble stortingsrepresentant Michael Tetzschner og stortingsrepresentant Martin Kolberg valgt til henholdsvis leder og nestleder og nominert til henholdsvis president og visepresident for Nordisk råd i 2018. Plenarforsamlingen vedtok nominasjonen 2. november 2017.

Til medlemmer i Arbeidsutvalget ble valgt:

Stortingsrepresentant Michael Tetzschner
 Stortingsrepresentant Martin Kolberg
 Stortingsrepresentant Ruth Grung
 Stortingsrepresentant Ulf Leirstein
 Stortingsrepresentant Kjersti Toppe
 Stortingsrepresentant Torgeir Knag Fylkesnes
 Stortingsrepresentant Torhild Bransdal
 Stortingsrepresentant Ketil Kjenseth

Stortinget valgte den 5. oktober 2018 følgende delegasjon til Nordisk råd:

Stortingsrepresentant Martin Kolberg
 Stortingsrepresentant Ruth Grung
 Stortingsrepresentant Jorodd Asphjell
 Stortingsrepresentant Stein Erik Lauvås

Stortingsrepresentant Ingalill Olsen
 Stortingsrepresentant Nina Sandberg
 Stortingsrepresentant Michael Tetzschner
 Stortingsrepresentant Bente Stein Mathisen
 Stortingsrepresentant Norunn Tveiten Benestad
 Stortingsrepresentant Marianne Synnes
 Stortingsrepresentant Nils Aage Jegstad
 Stortingsrepresentant Solveig Sundbø Abrahamsen
 Stortingsrepresentant Ulf Leirstein
 Stortingsrepresentant Helge André Njåstad
 Stortingsrepresentant Erlend Wiborg
 Stortingsrepresentant Willfred Nordlund
 Stortingsrepresentant Heidi Greni
 Stortingsrepresentant Freddy André Øvstegård
 Stortingsrepresentant Ketil Kjenseth
 Stortingsrepresentant Torhild Bransdal

Ved delegasjonens konstituering 25. oktober 2018 ble stortingsrepresentant Michael Tetzschner og stortingsrepresentant Martin Kolberg valgt til henholdsvis leder og nestleder.

Til medlemmer i Arbeidsutvalget ble valgt:
 Stortingsrepresentant Michael Tetzschner
 Stortingsrepresentant Martin Kolberg
 Stortingsrepresentant Ruth Grung
 Stortingsrepresentant Ulf Leirstein
 Stortingsrepresentant Heidi Greni
 Stortingsrepresentant Freddy André Øvstegård
 Stortingsrepresentant Torhild Bransdal
 Stortingsrepresentant Ketil Kjenseth

På rådets 69. sesjon 2. november 2017 i Helsingfors i Finland ble fordeling for 2018 på presidium, utvalg og komiteer som følger:

Presidiet (15 medlemmer)
 Michael Tetzschner (H), president
 Martin Kolberg (A), visepresident
 Kjersti Toppe (Sp)

Utvalget for et bærekraftig Norden (18 medlemmer)
 Heidi Greni (Sp)
 Ingalill Olsen (A)

Utvalget for kunnskap og kultur i Norden (18 medlemmer)
 Jorodd Asphjell (A)
 Norunn Tveiten Benestad (H)
 Torhild Bransdal (KrF)

Utvalget for velferd i Norden (18 medlemmer)
 Bente Stein Mathisen (H), leder
 Ketil Kjenseth (V), nestleder
 Nina Sandberg (A)
 Ulf Leirstein (FrP)
 Helge André Njåstad (FrP)

Utvalget for vekst og utvikling i Norden (18 medlemmer)

Stein Erik Lauvås (A)
 Ruth Grung (A)
 Nils Aage Jegstad (H)
 Solveig Sundbø Abrahamsen (H)
 Torgeir Knag Fylkesnes (SV)
 Hanne Dyveke Søttar (FrP)

Kontrollkomiteen (7 medlemmer)
 Ruth Grung (A), leder

Valgkomiteen (7 medlemmer)
 Jorodd Asphjell (A), leder
 Heidi Greni (Sp)
 Norunn Tveiten Benestad (H)

3.2 Møter i delegasjonen

Delegasjonen har avholdt syv møter i rapporteringsperioden samt en studietur til Nordens hus i København. Delegasjonsmøtene er i all hovedsak blitt avholdt som forberedende møter i forkant av de faste møtene i Nordisk råd. Medlemmene har benyttet møtene aktivt til å informere hverandre om aktuelle saker i presidiet, utvalg og kontrollkomité samt arrangementer og saker i tilknytning til prioriteringene til presidentskapsprogrammet for 2018.

På det konstituerende møtet, 19. oktober 2017, valgte delegasjonen Michael Tetzschner til leder og Martin Kolberg til nestleder og nominerte samtidig disse til henholdsvis president og visepresident i Nordisk råd for 2018. Delegasjonen utnevnte også Michael Tetzschner til delegasjonens representant i Den nordiske investeringsbanken for perioden 1. juni 2018–31. mai 2020 og Jorodd Asphjell til medlem og Helge André Njåstad til varamedlem i Nordisk kulturfonds styre ut 2018, senere forlenget til ut 2020. På møtet 1. desember 2017 valgte delegasjonen Jorodd Asphjell til fast representant og Torhild Bransdal til vararepresentant i den stående komiteen i Østersjøsam arbeidet. På samme møte ble Solveig Sundbø Abrahamsen utnevnt til styremedlem i Nordisk informasjonskontor i Arendal og Julie Helmersberg Brevik i sekretariatet til vara.

Delegasjonen har over en 25-årsperiode etter søknad fra Bærum bibliotek støttet et årlig arrangement for de norske nominerte til Nordisk råds litteraturpris. På et delegasjonsmøte 1. desember 2017 besluttet delegasjonen å halvere støtten fra 30 000 kroner til 15 000 kroner for 2018 og deretter avslutte støtten.

Direktøren i Nordforsk, Arne Flåøyen, orienterte om Nordforsks virksomhet og prioriteringer på et delegasjonsmøte 17. januar 2018. Generalsekretæren i Foreningen Norden, Espen Stedje, orienterte om

foreningens arbeid og det kommende hundreårsjubileet i 2019 på samme møte.

Inge Lorange Backer presenterte hovedfunnene fra sin rapport for Ministerrådet «Styrket nordisk lovsamarbeid – Muligheter og utfordringer» på et delegasjonsmøte 4. april 2018. Grensetjenesten Morokulien, som gir informasjon og veiledning til personer og foretak som har grensekryssende virksomhet og motarbeider aktuelle grensehindre mellom Norge og Sverige, informerte om sin virksomhet på samme møte.

Samarbeidsminister Jan Tore Sanner orienterte om aktuelle saker fra Ministerrådet, mens generalsekretær Dagfinn Høybråten informerte om reformarbeidet i Nordisk ministerråd og budsjettet for 2019, på et delegasjonsmøte 13. juni 2018.

På delegasjonsmøtet 5. desember behandlet delegasjonen en henvendelse fra Nordisk råds direktør til stortingspresidenten om å innføre en årlig pris- og lønnsjustering av Nordisk råds budsjett. Rådet har til forskjell fra de andre nordiske institusjonene ikke en slik justering. Delegasjonen stilte seg positiv til at dette ble innført fra 2020.

4. Stortingets debatt om nordisk samarbeid

Ingjerd Schou (H) var utenriks- og forsvarskomiteens saksordfører for stortingsmeldingen om nordisk samarbeid. Schou viste til at den internasjonale situasjonen og et Europa i endring tilsier et tett nordisk samarbeid. Etterspørselen etter nordiske løsninger, f.eks. innen likestilling og klima, er større og bredere enn noen gang. Schou var opptatt av at arbeidet i Nordisk råd må være praktisk og oppleves som nyttig for folk, og at løsninger på grensehindre og styrking av mobiliteten fortsatt må være en viktig del av samarbeidet.

Martin Kolberg (A) mente at stortingsmeldingen viste bredden av et samarbeid som er unikt i internasjonal sammenheng, og at oppslutningen om det nordiske samarbeidet er økende. Kolberg understreket viktigheten av den folkelige støtten til nordisk samarbeid og arbeidet for å verne om den nordiske modellen, herunder den nordiske arbeidslivsmodellen. Kolberg oppfordret til et tettere nordisk forsvars- og sikkerhetspolitisk samarbeid og mente dette blir et av de viktige områdene som kan videreutvikle den nordiske modellen og det nordiske samarbeidet.

Ketil Kjenseth (V) trakk frem behovet for å sette det nordiske samarbeidet inn i et større europeisk samarbeid og se på hva vi skal gjøre de neste årene for å beholde kontinuiteten og velferdsutviklingen vi har i våre nordiske land. I sitt innlegg viste Kjenseth til et vellykket nordisk energisamarbeid og mente det var potensial for enda tettere forsknings- og utviklingsamarbeid. Kjen-

seth tok til orde for en nordisk trontaledebatt med alle de nordiske partilederne til stede, og debatter med et årlig nordisk tema.

Statsråd Jan Tore Sanner ga uttrykk for et godt samarbeid med representantene i Nordisk råd og anså det nordiske samarbeidet som mer aktuelt enn noensinne. Sanner viste til hovedpilarene i det nordiske regjeringssamarbeidet, Norden i omstilling, Norden i Europa og Norden i verden, og prioriteringene under det norske formannskapet. Sanner viste til viktigheten av å sikre Norden en sentral plass i det globale grønne skiftet og til behovet for omstilling. Samarbeid om digitalisering, herunder e-ID, 5G og kunstig intelligens, ble trukket frem som eksempler.

Nina Sandberg (A) mente at den norske regjeringen så langt har satset for lite på digitalisering, både i utdanning, i forskning og i arbeidslivet nasjonalt, og at det derfor blir viktig at den nordisk-baltiske erklæringen om digitalt samarbeid følges opp på konkrete områder. Sandberg nevnte også i sitt innlegg en rapport om det fremtidige utdanningssamarbeidet i Norden og støttet Ministerrådets eksterne ekspertgruppe, som påpekte behovet for mer engasjement og forankring hos politisk ledelse.

Bente Stein Mathisen (H) var tilfreds med at den nordisk-baltiske erklæringen om digitalt samarbeid er undertegnet, og viste til Nordisk råds engasjement og arbeid for å få til felles e-ID i Norden. Stein Mathisen tok også opp viktigheten av å arbeide videre med oppfølgingen av Bo Könberg-rapportens anbefalinger, herunder nordisk samarbeid for å motvirke antibiotikaresistens og arbeidet med å legge til rette for nordisk helseforskning, spesielt på små pasientgrupper.

Stein Erik Lauvås (A) viste til at selv om de nordiske statsministrene har sagt at Norden skal være verdens mest integrerte region, har transportområdet i Norden fremdeles utfordringer. Lauvås la til at det er et problem at samferdselssektoren ikke er med i det formaliserte nordiske samarbeidet. Lauvås henviste til Nordisk råds enstemmige vedtak med 15 tiltak på transportområdet, der opprettelse av et ministerråd for transportspørsmål var et av vedtakene.

Ingalill Olsen (A) tok i sitt innlegg innledningsvis til orde for å bevare den nordiske språkforståelsen. Olsen mente at det nordiske samarbeidet var viktig og nødvendig i arbeidet med å bevare verdens hav, både når det gjelder forurensning og forvaltning av fiskebestander. Olsen trakk frem at Norge og Norden har høy kompetanse som kan overføres til andre land. Olsen trakk frem det finske initiativet med å bygge en jernbane mellom Rovaniemi og Kirkenes og mente det ville styrke Nordkalotten og den nordlige regionen.

Michael Tetzschner (H) sa det bevilges årlig omlag en milliard kroner til nordiske institusjoner og prosjekter. Han sa det er viktig Nordisk råds medlemmer ser

kritisk på tids- og ressursbruk, og påser at det alltid kommer nordisk fellesnytte ut av samarbeidet. Tetschner stilte spørsmål om hvorvidt Helsingforsavtalen kan forsterkes, slik at man kan tilføre Nordisk råds organer mer overnasjonalitet. Tetschner nevnte i sitt innlegg Nordisk råds oppfølging av Inge Lorange Backers rapport bestilt av Ministerrådet – som ser på muligheten for å samordne mer av lovgivningsarbeidet i de nordiske lovgivende forsamlingene som gjør at vi ikke skaper nye grensehindringer. I innlegget tok Tetschner til orde for at Nordisk råd i tiden som kommer, utvikler mer systematiske samarbeidsordninger med nye demokratiske land, slik at Norden-begrepet kan utvides å gjelde alle Østersjøstater. Tetschner stilte spørsmål om man på et tidspunkt burde vurdere de baltiske lands medvirkning i NORDEFECO.

5. Nordisk råds prioriteringer 2018

Norge hadde presidentskapet i Nordisk råd 2018. Nordisk råds prioriteringer for året har vært forankret i presidentprogrammet Et bærekraftig og trygt Norden, som Stortingets delegasjon vedtok i juni 2017. Programmet hadde fire overordnede tematiske prioriteringer med enkelte konkrete oppfølgings tiltak:

Helseteknologi og pasientsikkerhet

- følge opp anbefalingene i hvitbok om antibiotikaresistens,
- sette fokus på e-helse og velferdsteknologi,
- gjøre helse- og kvalitetsregistre tilgjengelig for nordisk forskning, og
- følge opp pågående arbeid om felles nordisk register for helsepersonell som har mistet autorisasjon.

Utdanning, inkludering og mobilitet

- styrke den fellesnordiske innsatsen på tiltak som fremmer utdanning og inkludering av barn og unge,
- oppfordre lærere og skoleledere til å sette nordiske språk på timeplanen,
- bidra til at krav til yrkeskompetanse og autorisasjon likestilles, og
- bidra til å innhente beste praksis for modeller for kartlegging, komplementering og godkjenning av utenlandsk utdanning og yrkeskvalifikasjoner.

Miljø og sikkerhet til havs

- invitere til seminar om bærekraftig og forskningsbasert bruk av havene,
- sette nordisk samarbeid om søk og redning høyt på dagsordenen,
- arbeide for at Norden er pådriver for havretten og en regulert og bærekraftig utnyttelse av ressursene i havet, og

- arbeide for at anbefalinger i rapporten Bærekraft 2030 følges opp.

Forsvar og sikkerhet

- sette nordisk samarbeid om samfunnssikkerhet og en tryggere digital tilværelse på dagsordenen, og
- arrangere et nordisk møte om forsvarspolitikken.

6. Nordisk råds 69. sesjon

Nordisk råds 69. sesjon ble avholdt i Riksdagen i Helsingfors 31. oktober–2. november.

6.1 Nordisk toppmøte

Tema for toppmøtet mellom de nordiske statsministrene og regjeringslederne var Norden som verdens mest integrerte region med tillit som felles styrke og med grensehindringer øverst på dagsordenen. Erna Solberg innledet debatten ved å redegjøre for tiltak under det norske formannskapet i Nordisk ministerråd for å støtte opp under målsettingen om å gjøre Norden til verdens mest integrerte region. Hun nevnte satsingen på digitaliseringssamarbeidet og opprettelsen av et ad hoc ministerråd for digitalisering, satsingen på felles initiativer på klima- og miljøområdet, utfordringer knyttet til demografisk utvikling for velferdsstaten og verdien av tillit og samhold i det nordiske fellesskapet. Hun kom også inn på de midlertidige grensekontrollene som har blitt innført på grunn av migrasjon fra områdene rundt Middelhavet og Nordens ambisjon om å være en foregangsregion for integrering og å forebygge utenforskap.

I den påfølgende debatten stilte Martin Kolberg (A) spørsmål om det politiske ordskiftet i innvandringsdebatten og refererte til begrepsbruken om «svenske tilstander» i den norske valgkampen. Flere parlamentarikere, deriblant Aron Emilsson (Sverigedemokratene), Håkon Svenneling (Vänsterpartiet) og Staffan Danielson (Centerpartiet), tok opp spørsmål knyttet til integrering og utfordringer med retur av asylsøkere som har fått avslag på sine søknader.

Ruth Grung (A) tok opp hvordan bevare og styrke det nordiske arbeidsmarkedet, avtaleprinsippene, nulltoleranse for sosial dumping, økonomisk utjevning og en konkurransekraft basert på kompetanse. Norunn Tveiten Benestad (H) spurte om hvilke tiltak den svenske regjeringen setter i verk mot den økende organiserte kriminaliteten, spesielt i utsatte områder. Jorodd Asphjell (A) adresserte utfordringene med geoblokking av de nordiske allmennkringkasterne og hva Ministerrådet akter å gjøre for å få opphevet geoblokkingen.

6.2 Ministerrådets formannskapsprogram for 2018

Sveriges statsminister, Stefan Löfven, la frem det svenske formannskapsprogrammet for Nordisk ministerråd 2018 med tittelen Et inkluderende, innovativt og

trygt Norden, med digitalisering som et rød tråd gjennom programmet. Han sa Sverige ville gjennomføre fire prosjekter i forbindelse med programmet.

Det første prosjektet går på innovative digitale løsninger som kan bidra til å opprettholde og videreutvikle de nordiske velferdsstatene, herunder e-helse og grenseoverskridende legemiddelresepter.

Det andre prosjektet handler om unges deltakelse i samfunnet og sosial inkludering. Det tredje prosjektet knytter seg til klimasmart mobilitet i byer og det fjerde til klimavennlig bygg og design. Lövfen nevnte videre satsingen på 5G-teknologi, hvor Norden skal bli ledende i verden.

Til slutt tok han opp den sikkerhetspolitiske situasjonen i Norden og sa at Sverige vil jobbe for bedre interoperabilitet mellom landenes innsatspersonell og ressurser til sivil sikkerhet, samt forebygge radikaliserings blant annet gjennom nettverket Nordic Safe Cities og et nytt samarbeidsprogram i justissektoren.

Michael Tetzschner (H), presidiets talsperson, sa at programmet tok opp viktige satsinger, og uttrykte tilfredshet med at programmet i stor grad var i overensstemmelse med satsingene i det norske presidentprogrammet for Nordisk råd i 2018.

6.3 Fremsettelse av nye medlemsforslag

Under et særskilt punkt på dagsordenen ble sytten nye medlemsforslag presentert før de ble sendt til realitetsbehandling i presidiet eller respektive fagutvalg.

Jorodd Asphjell var sosialdemokratenes talsperson for et medlemsforslag om etablering av nordiske folkehøgskoler og et forslag om svanemerking av nordisk mat, håndverk og design. Videre ble det bl.a. fremmet forslag om:

- gjensidig godkjenning av utdanning og yrkeskvalifikasjoner (A 1742/ vekst), (Midtengruppen),
- nordisk konsekvensanalyse ved innføring av EU-direktiver (A 1743/ presidiet), (Midtengruppen),
- harmonisering av lovverk som berører LHBTIQ-personer i Norden (A 1748/ velferd), (Nordisk grønt venstre),
- fellesnordisk skogpolitikk overfor EU (A 1745/ holdbart), (Den konservative gruppen),
- reduksjon av utslipp i sjøfarten (A 1749/ bærekraftig) (Venstresosialistisk grønne gruppen),
- økt nordisk samarbeid om cyberforsvar (A 1750/ presidiet), (Den konservativ gruppen),
- utvidet likelønnsertifikat (A 1735/ velferd), (Den sosialdemokratiske gruppen),
- totalforsvars-, krise- og forsyningsplanlegging (A 1746/ presidiet), (Den konservativ gruppen).

6.4 Spørretime med bistandsministrene

Utenriksminister Ine Marie Eriksen Søreide og den finske utenrikshandels- og utviklingsminister Kai

Mykkänen svarte på en rekke spørsmål fra parlamentarikerne. Ministrene fortalte at det er et betydelig nordisk samarbeid på bistand. Etter at USA har skåret ned på støtten til kvinners reproduktive helse og seksuelle rettigheter, har det nordiske initiativet She Decides samlet inn over 400 mill. euro til dette arbeidet. Flere påpekte at Finlands bistand som andel av BNP er nede på 0,38 prosent, mens FNs målsetting er 0,7 prosent av BNP. Den finske ministeren forklarte dette med en presset økonomisk situasjon. Satsing på klimatiltak og fond samt fokus på de minst utviklede land var også tema som ble diskutert, og som det var felles enighet om at må prioriteres.

6.5 Utenrikspolitisk debatt

Ine Marie Eriksen holdt utenriksministrenes redegjørelse. Eriksen nevnte noen av de meste sentrale sikkerhetspolitiske utfordringene Norden står overfor, samt at utviklingen globalt truer med å slå sprekker i den liberale verdensordenen som er bygd opp de siste 70 årene. Hun sa at mens vi lenge nærmest tok for gitt at denne verdensordenen stadig styrkes, er nå spørsmålet hvordan den best kan opprettholdes.

Eriksen fremholdt at usikkerheten og uforutsigbarheten er større enn på mange år, og at nettopp derfor blir den nordiske dimensjonen ekstra viktig. Hun nevnte hvordan de nordiske landene har tradisjon for å ta ansvar internasjonalt og gi hverandre støtte i utviklings- og utenrikspolitikken. Hun understreket at Norge i sitt formannskap i Nordisk ministerråd jobbet for å videreutvikle det strategiske utenrikspolitiske partnerskapet.

I den påfølgende debatten ble flere sider av utenrikspolitikken debattert, herunder forholdet til Russland, samarbeid med de baltiske landene omkring cybertrusler, nedrustning av kjernevåpen, effekten av bistandspolitikken og forholdet til FN.

6.6 Aktualitetsdebatt om fredsformidling

Finlands tidligere president, nobelprisvinner og fredsmekler Martti Ahtisaari var invitert som gjestetaler under Nordisk råds aktualitetsdebatt om fredsformidling. Bakgrunnen for debatten var Presidiets innstilling til medlemsforslag om å styrke fredsformidling som et nordisk varemerke.

I sitt innlegg tok Ahtisaari utgangspunkt i den nordiske velferdsmodellen og ga uttrykk for at han hadde etterlyst et tettere nordisk samarbeid om å synliggjøre modellen rundt om i verden. Ahtisaari mente at den dype nordiske forståelsen av likhet og tillit har vært avgjørende for ham som fredsmekler. Hans hovedbudskap var at alle politiske utfordringer henger sammen med menneskers livskvalitet. Holdbar fred innebærer, foruten fravær av vold, tilgang til like muligheter i samfunnet. Ahtisaari oppfordret parlamentarikerne til ak-

tivt og strategisk å markedsføre den nordiske modellen og dens prinsipper.

På spørsmål om de nordiske lands rolle i ulike konflikter, herunder Nord-Korea, henviste Ahtisaari til FNs sikkerhetsråds rolle. Han mente at det burde utgis en årlig rapport som synliggjør hvilken innsats de permanente medlemmene i Sikkerhetsrådet har gjort for å løse konfliktene i verden. Ahtisaari ønsket at de nordiske land bruker sin særstilling, og at det nordiske samarbeidet kan utvides ytterligere i spørsmål som gjelder fredsbevarende innsats og fredsforhandlinger. Ahtisaari støttet forslaget om et nordisk nettverk for fredsforhandlere, som også var omtalt i den såkalte Stoltenberg-rapporten. I debatten deltok Martin Kolberg (A) og Ketil Kjenseth (V) med kommentarer og spørsmål.

6.7 Generaldebatt og Ministerrådets budsjett for 2018

Norges samarbeidsminister Frank Bakke-Jensen la frem samarbeidsministrenes redegjørelse og forslag til Nordisk ministerråds samlede budsjett for 2018. Bakke-Jensen viste til reformarbeidet i Nordisk ministerråd som nå har resultert i relevant og fleksibelt samarbeid på regjeringensnivå. Statsråden redegjorde for det norske formannskapsprogrammets hovedspor Norden i omstilling, Norden i Europa og Norden i verden, og tilhørende prioriteringer når det gjelder digitaliseringssamarbeid, samarbeid om integrasjon og flyktninger, nordiske løsninger for bærekraftig energi, klima, velferd, bærekraftig mat og likestilling i arbeidslivet. I tillegg redegjorde Bakke-Jensen for Ministerrådets program Generasjon 2030, som skal styrke de nordiske landenes arbeid med å nå Agenda 2030-målene. Ministeren opplyste at Ministerrådets samlede budsjett for 2018 var på 935 mill. danske kroner og var uforandret fra 2017. Bakke-Jensen uttrykte tilfredshet med at Ministerrådet hadde fått til et godt budsjettkompromiss med Nordisk råd, som prioriterte enslige flyktningbarns velferd, nordiske innsatser i globalt freds- og forsoningsarbeid, nordiske public service-kanalers tilgjengelighet og en sammenhengende utredning om sjøfartsrisiko og miljø sikkerhet i Arktis.

Paula Bieler (Sverigedemokraterna) opplyste at hennes partigruppe ikke kom til å støtte budsjettforslagets innstilling, fordi endringsforslagene ikke var godt nok begrunnet når det gjaldt enslige flyktningbarns psykiske helse og kvinners rolle i fredsarbeid.

Under debatten sa Jorodd Asphjell (A) at han på vegne av Den sosialdemokratiske gruppen støttet budsjettet, men var bekymret for at budsjettet i realiteten reduseres fordi det ikke blir prisjustert eller indeksregulert. Asphjell ga uttrykk for at en ytterligere reduksjon i det nordiske budsjettet ville være uheldig.

Under generaldebatten ble det fremført hilsmings-taler som vektla samarbeidet med Nordisk råd, fra Olga Epifanova, viseparlamentspresident i den russiske stats-

dumaen, André Postema, president i Benelux, Aadu Must, president i Baltisk forsamling, Jörgen Pettersson, president i Østersjøsamrådet (BSPC), Kati Systä, president i Ungdommens nordiske råd, Maria Guzenia-Richardson, parlamentariker i Europarådets parlamentarikerforsamling, og Bryndís Haraldsdóttir fra Vestnordisk råd.

6.8 Behandling av redegjørelser og forslag

Presidiet

Presidiet behandlet et medlemsforslag fra den finske og islandske delegasjonen om å styrke finsk og islandsk posisjon i Nordisk råd, herunder gjøre språkene til offisielle arbeidsspråk i arbeidsordningen (A 1685/presidiet). Presidiet betenkning var å gå inn for å styrke språkernes stilling ved at medlemsforslag kan leveres inn på alle språk, og at protokollene skal oversettes, og ved å gi sekretariatet i oppdrag å utrede hvordan man kan forenkle møtstruktur og møtedokumenter med tanke på språk. Presidiet gikk ikke inn for å endre arbeidsordningen. Under behandlingen av saken på sesjonen var det en lengre debatt, og det ble fremsatt flere alternative forslag uten at det ble enighet om spørsmålet. Plenum vedtok punktene om å styrke finsk og islandsk stilling, men å utsette vedtak om endring i arbeidsordningen til Nordisk råds 70. sesjon.

Presidiet hadde gjennom året behandlet et forslag om å gjøre Færøyene til fullverdig medlem av Nordisk råd og Nordisk ministerråd og omfattet av alle nordiske avtaler og konvensjoner (A 1704/presidiet). På sesjonen fremførte Michael Tetzschner (H) presidiet syn på at rådet ikke kunne gå videre med forslaget, da saken gjelder en internasjonal konvensjon rådet ikke har mandat til å endre, fordi saken vedgår en intern og pågående prosess mellom Danmark og Færøyene. Endelig beslutning i saken ble utsatt i påvente av avklaringer rundt prosessen mellom Danmark og Færøyene.

Plenum godkjente presidiet forslag til ny internasjonal strategi for 2018–2022 (A 1740/presidiet) og oppfordret Ministerrådet til å styrke fredsformidling som et nordisk varemerke (A 1698/presidiet).

Utvalget for kunnskap og kultur

Utvalget har arbeidet lenge med å se på hvorvidt det er mulig å finne en løsning for at de nominerte bøkene til Nordisk råds litteraturpris og barne- og ungdomslitteraturpris kan bli oversatt til alle de nordiske språk. Under sesjonen ble det vedtatt en rekommandasjon (A 1705/kultur) om å øke budsjettet til nordisk oversettingsarbeid, samt at disse midlene skulle øremerkes oversettelse av vinnerne av de to litteraturprisene. Jorodd Asphjell (A) var talsperson for forslaget. I sitt innlegg minnet han om at formålet med prisene er å øke interessen for nordisk kultur, og at det er liten sjanse for at bøkene leses i de andre nordiske land om de ikke over-

settes. Han påpekte også at det brukes mye ressurser på Nordisk råds priser, og derfor er det viktig at bøkene blir lest.

Etter forslag fra utvalget vedtok også sesjonen en rekommandasjon (A 1720/kultur) om å utrede muligheten for å avskaffe geoblokking mellom de nordiske landenes digitale tv-tjenester. I lys av endrede medievaner og økt bruk av strømmetjenester mener utvalget at det her er et stort potensial for å øke den kulturelle og språklige forståelsen. Utvalget mener at geoblokking er et grensehinder og en barriere for kulturell utveksling mellom de nordiske land. Samtidig viser de forståelse for at det er komplekse juridiske og økonomiske hensyn som må ivaretas, og det er bakgrunnen for at de ønsker en utredning om hva som kreves for å få dette til.

Det pågår et arbeid i EU som søker å øke tilgangen til europeiske digitale tjenester, men utvalget mener Norden bør være en foregangsregion. Jorodd Asphjell deltok i debatten med et innlegg hvor han fremhevet viktigheten av at de nordiske borgerne kan se hverandres tv-programmer. Han nevnte også at spørsmålet om geoblokking var blitt stilt statsminister Erna Solberg under sesjonens spørretime.

Nordisk råd mottok et ministerrådsforslag (B 316/kultur) om å forlenge de nordiske utdannings- og forskningsministrenes program Nordplus med fem år (2018–2022). Nordplus er Nordisk ministerråds største utdanningsprogram innenfor livslang læring og støtter prosjekt, nettverk og aktiviteter i Norden og de baltiske land. I tillegg til en forlengelse foreslo også Ministerrådet et par strategiske endringer, da basert på en evaluering gjort i 2015. Forslaget ble behandlet i utvalget, som utarbeidet en rekommandasjon som støttet både forlengelsen og endringene.

Utvalget for et bærekraftig Norden

Ålands samarbeidsminister Nina Fellmann redegjorde for oppfølgingen og implementeringen av Nordisk ministerråds strategi for bærekraftig utvikling for 2016–2017 (dokument 15/2017). Frank Bakke-Jensen redegjorde for et nytt ministerforslag om et nordisk program for implementeringen av Agenda 2030. Bakke-Jensen opplyste at dette er første gang Ministerrådet legger frem et programforslag med en klar oppgave om å implementere både bærekraftstrategien og Agenda 2030. Programforslaget har vært på en omfattende høringsrunde, og Bakke-Jensen takket også Nordisk råd for samarbeidet. Norunn Tveiten Benestad (H) deltok i Nordisk råds arbeidsgruppe for å se på hvordan rådet kan medvirke til å realisere ambisjonene i FNs 2030-mål, og var fornøyd med at arbeidet nå blir forankret i organisasjonen og i utvalgene. Benestad understreket at de nordiske landene har bidratt til å definere satsingsområder og verdigrunnlag i FNs mål, og at det dermed blir viktig å synliggjøre egen innsats i oppfølgingen. Be-

nestad trakk også frem et godt eksempel på hvordan lokalsamfunn kan bidra aktivt, og henviste til Askers nye kommuneplan, der FNs 2030-mål er rammeverk. Rådet vedtok samtidig et presidieforslag om Nordisk råds arbeid med Agenda 2030 (A 1730/presidiet).

Finlands samarbeidsminister Anne Berner la frem Nordisk ministerråds arktiske samarbeidsprogram for 2018–2021 (B 319/presidiet). Programmet har fokus på befolkningen i Arktis, vekst, miljø og partnerskap. Et utvalgforslag om sjøfartssikkerhet i arktiske havområder, ble fremmet på vegne av Utvalget for et bærekraftig Norden. Forslaget tar for seg samarbeid med IMO om Polar Code, som styrer mye av trafikken i polare strøk, forbud mot tungolje og kartlegging og styrking av redningsressurser i Norden. Under debatten ble det blant annet understreket at det ikke holder med Ministerrådets prosjekter, men at rådet ønsker et tettere samarbeid og nordisk lederskap innenfor Arktisk råd og innenfor FNs maritime organisasjon IMO.

Et medlemsforslag om å forsterke forbrukernes rolle i kampen mot klimaforandringene (A 1710/bærekraftig) og et utvalgforslag om sjøfartssikkerhet i arktiske havområder (A 1721/bærekraftig) ble også vedtatt.

Utvalget for vekst og utvikling

Arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie presenterte det nye samarbeidsprogrammet for arbeidslivssektoren. Et viktig grunnlag for arbeidet med samarbeidsprogrammet har vært Poul Nielsons strategiske gjennomlysning på arbeidslivsområdet. Tema som arbeidslivets fremtidige kompetansebehov, arbeidsmiljø og problemstillinger knyttet til delingsøkonomi tas videre. Integrering av flyktninger og funksjonshemmede i arbeidslivet har også fått en mer fremtredende plass i det nye programmet.

Utvalget for vekst og utvikling la frem sin betenkning om medlemsforslag om digitalisering i Norden (A 1725/tillväxt). Utvalget bifalt opprettelsen av et ad-hocministerråd for digitalisering og understreket at utbyggingen av et 5G-nettverk i Norden også må komme distriktene til gode.

Utvalget for velferd i Norden

Forslaget om et nordisk medborgerskap ble lagt frem av Anna-Maja Henriksson (Svenska Folkpartiet) på vegne av Utvalget for velferd i Norden. Hensikten med forslaget er at nordiske borgere smidig skal kunne leve, arbeide, studere og flytte innad i Norden ved hjelp av nye digitale løsninger og felles e-ID. Ketil Kjenseth (V) mente at en felles e-ID og e-signatur vil være et godt skritt fremover med å fjerne digitale fartsdumper landene imellom, i en tid der sterke krefter arbeider for strengere grensekontroll og dermed mindre nordisk samhandel. Bente Stein Mathisen (H) mente at forslaget var fremtidsrettet, og viste til at EUs forordning om e-ID og

tjenester til bruk ved elektroniske transaksjoner allerede slår fast at landene skal akseptere elektronisk ID som er utstedt i andre EU-land, på linje med det man selv utsteder. Pilotstudier som er gjennomført i Sverige og Norge, viser at dette er vellykket. Forslaget fikk bred støtte og ble godkjent.

Under sesjonens debatt om flyktninger og migrasjon ble innstilling om et styrket nordisk samarbeid for å verne flyktninger og asylretten (A 1694/velferd) behandlet. Forslagsstillerne ønsket blant annet å fjerne grensekontrollen mellom de nordiske land for å verne om den nordiske passfriheten og at de nordiske land skal samarbeide med FN om å ta imot flyktninger og dermed øke sikkerheten rundt asylretten. I tillegg ble det foreslått et nordisk samarbeid om familiegjenforening av flyktninger. Utvalgets talsperson Karen Klint (Venstre, Midtengruppen) hadde stor sympati for intensjonene i forslaget, men viste til at utvalgets flertall ikke ønsket å støtte forslagene slik de forelå. Bente Stein Mathisen (H) mente det er viktig å verne om asylretten og de internasjonale avtalene som de nordiske landene har forpliktet seg til. Stein Mathisen var i sitt innlegg opptatt av å fremme nordisk erfaringsutveksling når det gjelder mottak og integrering av enslige mindreårige flyktninger, som utvalget hadde jobbet mye med. Solfrid Lerbrekk (SV) siterte statsminister Erna Solbergs uttalelse om viktigheten av Europeisk samarbeid om folkeretten og forvaltningen av den. Lerbrekk mente at Norden, som verdens mest integrerte region, burde gå foran ved å vise hvordan et sånt samarbeid burde og kunne fungere. Forslaget ble nedstemt.

Den grønlandske samarbeidsminister Agatha Fontain redegjorde for oppfølgingen av Nordisk ministerråds tverrsektorielle strategi for barn og unge i Norden 2016–2022 (Dokument 9/2017). Fontain opplyste om Ministerrådets mange aktiviteter, samt at de fleste sektorene i Ministerrådet hadde integrert barn og unge i sine samarbeidsprogrammer, strategier og handlingsplaner. Ketil Kjenseth (V) sa i sitt innlegg at det er viktig at innsatsen for barn og unge kommer tidlig og er samordnet, og la frem ønsket om mer forskning på barn og unges psykiske helse og bruk av sosiale medier. Kjenseth trakk frem eksempler fra Norge som f.eks. helsesøster på Snapchat – Helsesista – og tjenesten Slett meg for å komme bort fra sosiale medier.

Norges barne- og likestillingsminister Solveig Horne redegjorde for Ministerrådets samarbeid om politikken for personer med funksjonsnedsettelse (Dokument 10/2017). Horne takket Nordisk råd for godt samarbeid og viste til at handlingsplanen hadde vært viktig, gitt struktur og bidratt til gode prioriteringer. Horne viste til at flere deler av Nordisk ministerråds organisasjon må ta sektoransvar i arbeidet med funksjonshindre, og at Ministerrådet kan bli bedre til å dele kunnskap om oppfølging av FN-konvensjonen om rettighetene til

personer med funksjonsnedsettelse. Horne la til at det snart vil bli lagt frem en ny handlingsplan, der Nordens velferdssenter vil få mandat til å følge opp arbeidet. I debatten som fulgte, tok Jorodd Asphjell (A) opp en henvendelse fra De nordiske hørselshemmedes organisasjoner om de utfordringene de har med å kunne delta aktivt i samfunnet når det gjelder kulturopplevelser, idrettsopplevelser, oversettelse av det som skjer fra parlamentet på tv osv. Asphjell stilte spørsmål om Ministerrådet vil støtte organisasjonenes ønske om en nordisk konferanse i 2018 for å sette søkelyset på utfordringene de har. Horne viste til at det nordiske funksjonshindersamarbeidet de siste årene har konsentrert seg om mer overordnede temaer, og mente at hørselshemmedes situasjon kunne være en del av en konferanse med et bredere perspektiv.

Solveig Horne redegjorde for Nordisk ministerråds samarbeidsprogram for likestilling (Dokument 11/2017), der hun trakk frem bl.a. Ministerrådets prosjekt som har sett på hvordan de nordiske landene implementerer forpliktelser for å forebygge vold i nære relasjoner, og hvilken beskyttelse og støtte som gis til utsatte. Horne nevnte også pågående og kommende tiltak som går på arbeid for å fjerne hatefulle ytringer, prosjekter med fokus på likestilling og med fokus på maskulinitet og mansroller, integrering av kvinner med innvandringsbakgrunn. Horne takket for innspill fra velferdsutvalget om å involvere funksjonsnedsettelse, kjønn og LHBTI-perspektivet som diskrimineringsgrunnlag i likestillingsarbeidet, og viste til at det er igangsatt noe arbeid på området.

Statsråd Bent Høie la frem Nordisk ministerråds redegjørelse for helsesamarbeidet i 2017 (Dokument 12/2017) Høie viste blant annet til at det er etablert en arbeidsgruppe for informasjons- og erfaringsutveksling om legemiddelpriser og -refusjoner, og at det er igangsatt et treårig prioriteringsprosjekt om forskningssamarbeid og helsedata samt nordisk samarbeid om økende resistens mot antimikrobielle legemidler. Statsråden opplyste at de nordiske landenes samarbeid om pasientsikkerhet ville fortsette gjennom arbeidet med en ny revisjon av avtalen om et felles nordisk arbeidsmarked for visse helsepersonellgrupper og veterinærer (Arjeplogavtalen), og at det legges opp til at en ny revidert avtale skulle signeres i begynnelsen av 2018. Høie orienterte også om arbeidet med et nordisk utdanningstilbud knyttet til smittevern ved Göteborgs universitet.

Bente Stein Mathisen (H) var velferdsutvalgets talsperson og la i sitt innlegg vekt på at arbeidet mot antibiotikaresistente bakterier må fortsette, og likedan at det nordiske helsearbeidet om sjeldne diagnoser bør videreutvikles. Stein Mathisen ønsket fortsatt innsats omkring barn og unges psykiske helse og at det blir avsatt midler til et tredje toppmøte om psykisk helse i 2019.

Kontrollsaker

Rasmus Ling (Miljøpartiet) holdt kontrollkomiteens redegjørelse for plenum. Han opplyste at komiteen i september besøkte Nordisk kultursenter i Nuuk, Grønland, og at med dette besøket har komiteen besøkt alle de nordiske institusjonene. Komiteen slo fast at kultursenteret gjør et godt arbeid, men noterte seg at kvaliteten på prosjektsøknader til senteret har delvis lav kvalitet. Komiteen noterte seg også at antall aktivitetsmål i tildelingsbrevet fra Nordisk ministerråd på 54 virket noe høyt for en virksomhet på fire personer, noe komiteen spilte inn til generalsekretæren i Ministerrådet. Det ble også påpekt at det var vanskelig for komiteen å evaluere samlet nordisk nytte av virksomheten basert på aktivitetsmål.

Ling redegjorde også for den årlige granskningsstudien komiteen gjennomfører. I 2017 ble Nordisk journalistsenter evaluert. Konsulentfirmaet Lunicore utførte rapporten på vegne av kontrollkomiteen. Rekommandasjonene til Nordisk ministerråd som følge av evalueringen var blant annet: Journalistsenteret bør få tydeligere mål for sin virksomhet fra Ministerrådet, det bør være økt nordisk fokus i kursinnholdet og bredere nordisk deltakelse og tydeligere gjengivelse av hvilke tiltak midlene fra Ministerrådet brukes til.

Ling sa kontrollkomiteen har gjennomgått årsrapportene fra alle de nordiske institusjonene, uten å finne større anmerkninger i disse. Komiteen har også gått igjennom revisjonsrapporter for Nordisk ministerråd, Nordisk råd og Nordisk kulturfond, samtlig uten merknader.

6.9 Nordisk råds priser

I 2017 ble prisene delt ut ved en høytidelig prisoverrekkelse i Finlandiahuset i Helsingfors. Nordisk råds fire priser er på 350 000 danske kroner hver.

Nordisk råds natur- og miljøpris gikk til det finske foretaket RePack for sin utvikling av gjenbruksemballasje og retursystem til e-handel. Fra Norge var foreningen Hold Norge Rent, Restarters Oslo og Eyde-klyngen nominert.

Nordisk råds filmpris gikk til «Tyttö nimeltä Varpu» (Little Wing) av den finske instruktør og manusforfatter Selma Vilhunen, og produsentene Kaarle Aho og Kai Nordberg. Nominert fra Norge var Fluefangeren av instruktør og manusforfatter Izer Aliu og produsent Khalid Maimouni.

Nordisk råds litteraturpris gikk til romanen «Erindring om kærligheden», skrevet av den danske forfatteren Kirsten Thorup. Nominerte fra Norge var romanen «Termin. En fremstilling om vold» av Henrik Nor-Hansen, og romanen «Arv og miljø» av Vigdis Hjorth.

Nordisk råds barne- og ungdomslitteraturpris gikk til «Djur som ingen sett utom vi» av forfatteren Ulf Stark og illustratøren Linda Bondestam. Fra Norge var følgen-

de bøker nominert: «Far din» av Bjørn Ingvaldsen, og «Ungdomsskolen» av Anders N. Kvammen.

Nordisk råds musikkpris gikk til den finske dirigenten Susanna Mälkki. Fra Norge var Lise Davidsen (sopran) og gruppen Supersilent nominert.

7. Nordisk råds temasesjon, april 2018

Nordisk råds temasesjon ble avholdt i Akureyri, Island, 10. april.

7.1 Aktuell debatt om havet

Bærekraftig utnyttelse av naturressursene var hovedfokus under Nordisk råds temasesjon 7.–8. april i Akureyri på Island. Islands samarbeidsminister Sigurdur Ingi Jóhannsson holdt redegjørelsen og innledet aktualitetsdebatten.

Havet var et spesielt prioritert område i Norges presidentskap i Nordisk råd. I det norske programmet for 2018 står det blant annet at presidentskapet skal arbeide for at de nordiske landene sammen er pådrivere for en «regulert og bærekraftig utnyttelse av ressursene i havet». Nordisk råds president Michael Tetzschner (H) påpekte at alle de nordiske landene er havnasjoner, og at havet er uhyre viktig for mange nordboeres levebrød. Han understreket betydningen av klare internasjonale regler nå som skipstrafikken i de nordlige farvannene blir stadig livligere.

Havet stod på dagsordenen i flere sammenhenger under temasesjonen. Presidiet og alle de fire utvalgene i Nordisk råd hadde havrelaterte spørsmål på dagsordenen.

Utgangspunktet for debatten var delmål 14 i Agenda 2030, som handler om havmiljøet. Debatten ble ledet av Nordisk råds president Michael Tetzschner (H) og visepresident Martin Kolberg (A), og den norske delegasjonen deltok aktivt. Ingalill Olsen (A) var talsperson for Utvalget for et bærekraftig Norden og la vekt på en bærekraftig forvaltning av havets ressurser. Olsen mente at vi må eliminere det fisket som er ulovlig, uregulert og urapportert. For å kunne høste av havets rikdommer i et generasjonsperspektiv er det viktig at verdenshavene ikke forurennes. I tillegg vektla hun at vi må få kontroll over plasten, og at Nordisk råd her har et ansvar. Ruth Grung (A), talsperson for utvalget for vekst og utvikling, trakk frem hvordan vi i Norden også kan bidra til å oppfylle delmål 2, nemlig å utrydde sult. Grung viste til at fiske og oppdrett kan skaffe sunn og proteinrik mat til en stadig voksende verdensbefolkning. Utgangspunktet for Bente Stein Mathisen (H) sitt innlegg, leder av Utvalget for velferd i Norden, var hvordan havet påvirker helsen vår. Hun understreket viktigheten av å redusere bruken av antibiotika i fiskeoppdrettene og sørge for en så bærekraftig produksjon som mulig. Hun mente at Norden kunne dra nytte av Norges erfaringer på dette områ-

det, og ikke minst at Norden kunne formidle denne kunnskapen til andre land og regioner. Heidi Greni (Sp), som også sitter i Utvalget for et bærekraftig Norden, viste til hvor viktig hav og fiske er for verdens fattige. Hun mente at bortfall av fiske kan komme til å drive mange på flukt. Solfrid Lerbrekk (SV) fokuserte på hvordan det moderne samfunnet har utfordret havet med plast og CO₂-forurensninger, og at det er viktig at hele verden fokuserer på havet.

7.2 Generelle saker

Andre saker som ble behandlet og vedtatt på temasesjonen, omhandlet blant annet:

- Initiere en diskusjon om et bedre organisert arbeidsliv, herunder videreutvikle trepartssamarbeidet (A 1727/vekst)
- Styrke det nordiske transportsamarbeidet og gjenopprette et eget ministerråd for transport (A 1755/vekst)
- Evaluere muligheter for styrket samarbeid innen totalforsvar, kriseberedskap og forsyningsplanlegging (A 1746/presidiet)
- Fortsette nordisk samordning og streben etter global nedrustning av atomvåpen (A 1750/presidiet)
- Harmonisere lovverket for LHBTIQ-personer (A 1748/velferd)
- Bedre nordisk koordinasjon og samarbeid med G20 (A 1726/presidiet)
- Støtte felles Arktisk urfolks film fond Stories from the Ice (A 1739/kultur)

7.3 Nye medlemsforslag

Under et særskilt punkt på dagsordenen ble nye medlemsforslag presentert før de ble sendt til realitetsbehandling i presidiet eller respektive fagutvalg. Følgende nye medlemsforslag ble lagt frem:

- Nordisk energisamarbeid, forsyningsikkerhet og kriseberedskap (A 1761/presidiet), (Midtengruppen),
- Gjenbruksstrategi for avfall (A 1758/bærekraftig), (Sosialdemokratisk gruppe),
- Etablering av en nordisk merkeordning for halal- og kosherlaktning (A 1762/bærekraftig), (Nordisk frihet),
- Forskning om forsuring av havet (A 1763/bærekraftig), (Den islandske delegasjonen),
- Nordisk Universitet (A 1760/kultur), (Midtengruppen),
- Felles portal og standarder for havmiljødata (A 1759/bærekraftig), (Sosialdemokratisk gruppe).

8. Nordisk råds 70. sesjon 2018

Nordisk råds 70. sesjon ble avholdt i Stortinget 30. oktober – 1. november.

8.1 Internasjonal gjestetaler

Storbritannias statsminister Theresa May var gjestetaler under Nordisk råds 70. sesjon i Stortinget. I sitt innlegg la May vekt på de tette historiske og kulturelle båndene mellom Storbritannia og de nordiske landene. Troen på demokratiet, menneskerettighetene og rettsstaten mente May også var fellesnevner, som fortsatt må forsvares både i ord og handlinger. Arbeidet med å nå FNs globale mål, og nødvendigheten av å sikre bistand til utviklingsland, ble nevnt i innlegget. May understreket i sitt innlegg at Storbritannia og de nordiske land har et tett samarbeid, og at dette vil fortsette også etter Brexit, når Storbritannia forlater EU. May understreket at Storbritannia kommer til å forbli aktive medlemmer i FN, NATO, Northern Future Forum, Nordic Pluss-gruppen for bistandsministre og den nordlige gruppen av forsvarsministre. May la til at Storbritannia fortsatt vil ha observatørstatus i Arktisk råd, de vil styrke båndene til Nordisk råd og ønsker velkommen mulighetene til et sterkt bilateralt samarbeid. May sa også at Storbritannia vil bygge nye partnerskap med landene i EU, EØS og EFTA. Etter sitt innlegg besvarte May spørsmål fra representanter for de nordiske partigruppene. Spørsmålene dreide seg om nordiske borgeres muligheter for å bosette seg og studere i Storbritannia etter Brexit, sikkerhetspolitikk, miljøpolitikk og oppfølging av Parisavtalen samt bilateralt samarbeid.

8.2 Nordisk toppmøte

Den svenske statsministeren, Stefan Löfven, holdt åpningsinnlegget på toppmøtet med tema de nordiske landenes robusthet i møte med andre lands forsøk på å påvirke våre samfunn og demokratiske prosesser. Löfven sa at statsstyrt propaganda og desinformasjon har blitt rettet mot nordiske land i den hensikt å påvirke valg. Nye og kraftfulle metoder for dette gjør at de nordiske landene må øke sin motstandskraft hver for seg, men Löfven sa også at landene bør koordinere sine nasjonale sikkerhetsstrategier og samarbeide mer internasjonalt i håndteringen av cybertrusler.

Martin Kolberg (A) sa at et robust demokrati er det viktigste vi kan stille opp med mot manipulasjon utenfra, og spurte om danske statsministeren var enig i at bekjempelse av forskjellsutviklingen i de nordiske samfunn og stigmatiseringen av grupper på etnisk og religiøs grunnlag var et viktig virkemiddel i så henseende. Statsminister Løkke Rasmussen sa seg enig, men påpekte at vi må være åpne om hvilke forutsetninger våre samfunnsmodeller hviler på, som ikke etterleves i enkelte samfunnsgrupper, som er bakgrunnen for den danske ghettostrategi. Mye av ordskiftet i den påfølgende debatten gikk på utfordringer for de nordiske demokratiene ved innvandring.

Solfrid Lerbrekk (SV) spurte den islandske statsministeren om hvordan Islands regjering vil arbeide mot

økte forskjeller mellom rik og fattig. Statsminister Jakobsdóttir fremhevet at hun vil integrere likestillingsarbeidet i alt politisk arbeid. Herunder fremhevet hun viktigheten av å gi folk like individuelle muligheter og pekte på innretningen av skattesystemet for å bøte på ulikhet som skyldes økonomi.

8.3 Nordisk ministerråds program 2019

Islands statsminister Katrín Jakobsdóttir presenterte det islandske formannskapsprogram for 2019 med tittelen «Ganvegir gódir». Ungdommen, bærekraftig turisme og havmiljøet er de prioriterte områdene under Islands formannskap for Nordisk ministerråd 2019. Nordiske prioriteringer av likestilling, digitalisering, bærekraftig utvikling samt FNs verdensmål integreres i formannskapsprosjektene. Man vil også søke kumulative effekter med Islands formannskap i Arktisk Råd vedrørende en løsning på plastproblemet i havene.

8.4 Grensehinder og samarbeidsministrenes redegjørelser

Sveriges utenriks- og samarbeidsminister, Margot Wallström, holdt samarbeidsministrenes redegjørelse for 2018. Hun trakk frem tre områder hvor det hadde vært fremgang: reformprosessen, en øket etterspørsel internasjonalt etter nordiske løsninger, og arbeidet for å oppnå statsministrenes visjon om at Norden skal være verdens mest integrerte region. Hun roste all hjelp fra nordiske naboer til Sverige for å slukke skogbranner, samt samarbeidet for å skaffe fôr etter tørkesommeren.

Wallström nevnte Inge Lorange rapport om potensialet for et styrket nordisk samarbeid på lovgivningsområdet som noe som ble fulgt opp i alle ministerrådene.

Nordisk råds president, Michael Tetzschner (H), opplyste i forlengelse av Wallströms omtale av samarbeidet om slukking av skogbranner at Nordisk råds presidium hadde satt ned en arbeidsgruppe for å se våre sivile beredskapsressurser i Norden i en større sammenheng, nettopp med tanke på å kunne kraftsamle.

Jorodd Asphjell (A) spurte om samarbeidsministrene tar utfordringen med å se på hvordan de nordiske land kan samarbeide om olympiske vinterleker i 2030. Den norske samarbeidsminister Jan Tore Sanner svarte at i så fall var det viktig å sørge for sterk nasjonal forankring hvis man skulle ha mulighet til å nå frem.

Margot Wallström holdt også redegjørelsen om mobilitet og grensehinderarbeidet. Grensehinderrådet fikk et nytt og forsterket mandat i januar 2018. Dette ga større muligheter for å samarbeide med samarbeidsministrene. Det nye målet var å rydde unna 12 grensehinder årlig, men allerede hadde man klart 14! Informasjonstjenestene ble trukket frem som viktige bidragsytere som kunne vise til 1,4 millioner digitale besøk og direkte kontakt med 40 000 personer. Wallström gledet

seg også over den økende interessen andre regioner viste for det nordiske grensehinderarbeidet.

Jorodd Asphjell (A) stilte spørsmål om studiefinansiering på tvers av grensene i Norden og gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Bente Stein Mathisen, som leder Nordisk råds utvalg for velferd i Norden, ba ministrene løfte saken om å etablere en felles nordisk komité for etisk godkjenning av kliniske studier.

8.5 Utenrikspolitisk debatt

Den svenske utenriksministeren, Margot Wallström, innledet debatten. Hun sa at de nordiske landene er velutviklede demokratier og velferdssamfunn som er avhengige av at internasjonal rett opprettholdes. Sammen skal de nordiske landene fortsette å være sterke forkjempere av rettsstatens prinsipper, menneskerettigheter og likestilling mellom kvinner og menn, sa hun. Dette er spesielt viktig i en tid som preges av konflikter, humanitære kriser, terror og polarisering. Hun fremholdt at Nordens og EUs røster trengs til støtte for den multilaterale, regelbaserte verdensordningen. Det svenske formannskapet har fokusert på fem sentrale områder i dette arbeidet: EUs rolle, det nordiske regionale samarbeidet, FN, sikkerhetspolitikk og Agenda 2030.

Presidiets talsperson, Bertel Haarder (Venstre), sa de nordiske landene hadde en sterk stemme i EU når de var koordinerte i forkant, og oppfordret til sterkere grad av nordisk koordinering i EU. Han etterspurte også en sterkere innsats for å nå de 13 forslagene i Thorvald Stoltenbergs rapport om nordisk samarbeid om utenriks- og sikkerhetspolitikk fra 2009.

8.6 Forsvarspolitisk debatt

Formannen i NORDEFECO, den norske forsvarsministeren Frank Bakke-Jensen redegjorde for det nordiske forsvarssamarbeidet. Han sa at vi skal ha respekt for de lange linjene i hverandres sikkerhets- og forsvarspolitikk, samtidig som vi skal være klar over at det blir mindre og mindre sannsynlig at en krise vil ramme bare ett nordisk land alene. Dagens trusselbilde fordrer økt samarbeid, sa Bakke-Jensen, og nevnte at under Trident Juncture er finske hæravdelinger integrert i den svenske brigaden, mens i nord trener jagerfly regelmessig på tvers av grensene. I 2019 planlegges det at den norske brigaden skal deployere til Sverige under øvelsen Northern Wind. Under det norske formannskapet i NORDEFECO har økt sikkerhetspolitisk dialog, samarbeid om aktiviteter i verdensrommet, samarbeid omkring autonome ubemannede systemer og å få på plass en ny visjon for NORDEFECO som signaliserer økt samarbeid i fred, men også i krise og konflikt, vært prioritert.

Forsvarsministeren fremhevet også beredskaps- og samfunnsikkerhetsarbeidet. Haga II-erklæringen vektlegger et robust Norden uten grenser innenfor dette

området. Bakke-Jensen viste til sommerens skogbranner, hvor man samarbeidet på tvers av grensene. Det brede beredskapssamarbeidet er viktig og riktig i rammen av totalforsvarstankegangen, fremhevet han.

Presidietts talsperson, Wille Rydman (Samlingspartiet), sa det er ønskelig med samarbeid om felles oppdrag hvor hvert land bidrar med det de er best på, for eksempel knyttet til økt nærvær i Østersjøen. Han spurte om forsvarsministeren ville legge frem en ny rapport om det nordiske sikkerhetspolitiske samarbeidet, som oppfølger til Stoltenberg-rapporten fra 2009. Bakke-Jensen så ikke behovet for en slik rapport nå, men fremhevet at de snarere satset på en ny visjon med en konkret handlingsplan.

Ketil Kjenseth (V) spurte om vi har den sivile kapasiteten i utdanningssystemene, og om vi har tilstrekkelig mange vi kan sikkerhetsklarere til å håndtere nye trusler spesielt innen cyber-feltet, da en god del av dem som tar relevant utdanning, av ulike grunner ikke kan sikkerhetsklareres. Bakke-Jensen sa at regjeringen forsøker å bøte på det ved å ha spesielle stipendiater til formålet.

8.7 Behandling av redegjørelser og forslag

Presidiet

Den svenske samarbeidsministeren, Margot Wallström, redegjorde for Ministerrådets arbeid i 2018. Hun fremhevet reformarbeidet og takket generalsekretær Dagfinn Høybråten, som deltok på sin siste sesjon som generalsekretær, for hans reformarbeid. Hun sa reformarbeidet har ledet til en mer fleksibel organisasjon og større dynamikk i budsjett, som gjorde at man kunne reagere raskere på politiske prioriteringer. Hun nevnte økt beredskapssamarbeid blant annet under og i etterkant av skogbrannene i Sverige, erfaringsutveksling om integrasjon og forlengelse av integrasjonsprogrammet for 2019–2021, økt nysgjerrighet om nordiske løsninger internasjonalt og nordiske bidrag til Agenda 2030 samt arbeidet med økt integrering og mobilitet i Norden – herunder nevnte samarbeidsministeren spesielt oppfølgingen av forslagene til Ingvar Havnen og Inge Lorange Backer, som begge har avlevert rapporter til Ministerrådet om henholdsvis mobilitet og lovsamarbeid.

Michael Tetzschner (H) understreket viktigheten av kraftsamling ved naturkatastrofer og andre ulykker, og fremhevet at presidiet har besluttet å nedsette en egen arbeidsgruppe om beredskapssamarbeidet. Tetzschner uttrykte også presidietts tilfredshet med budsjettprosessen og innarbeidelsen i budsjettet for 2019 av de prioriteringer presidiet og samarbeidsministrene var kommet overens om, angående en utredning om biobrensel og dets bidrag til å løse miljøproblemene, en nordisk e-ID som kan anerkjennes gjensidig i alle land, bekjempelse av mikroplast samt digitalisering av helse- og omsorgssektoren.

Plenum behandlet også forslag behandlet i presidiet, deriblant forslaget om å anerkjenne finsk og islandsk som offisielle arbeidsspråk, noe som ble utsatt i forrige sesjon. Martin Kolberg (A) målbar det kompromissforslaget presidiet hadde kommet frem til, hvor finsk, islandsk og skandinaviske språk blir offisielle språk i Nordisk råd, slik at medlemmene kan bruke sitt eget språk, men at man på sekretariatsnivå bruker dansk, svensk og norsk, men at det til enhver tid i sekretariatet skal være til stede personell som behersker islandsk og finsk språk på en fullverdig måte.

Plenum besluttet også å oppfordre Ministerrådet til å øke det nordiske og det nordisk-baltiske samarbeidet om cyberforsvar (A 1744/presidiet), å øke nordisk samarbeid i Nord-Amerika (A 1718/presidiet) og vurdere muligheten for felles nordisk konsekvensbedømming på prioriterte områder av EU-rettsakter som skal implementeres i nasjonal rett (A 1743/presidiet), men ikke å gå videre med et forslag om å etablere et EU- og forsvarspolitisk utvalg (A 1764/presidiet), ikke å gå videre med et forslag om å involvere seg i en fredsforhandling om Katalonia (A 1765/presidiet), og ikke å gå videre med et forslag om å gjøre Nordens dag 23. mars til offisiell flaggdag (A 1776/presidiet), men oppfordre de nasjonale parlamentene til å flagge med de nordiske flaggene og svaneflagget.

Utvalget for kunnskap og kultur

Utvalgets rekommandasjon om å utrede muligheten for å etablere et nordisk PhD-program ble vedtatt. Norunn Tveiten Benestad (H) deltok i debatten og fremhevet erfaringene med Nordic Master-program, som hun mener har gitt studenter et verdifullt tilbud ingen av de nordiske landene kunne stilt opp med alene. Hun vektla at et PhD-program må være et tilbud som komplementerer, og gir merverdi, til det utdanningssamarbeidet som allerede finnes i dag.

Utvalget for et bærekraftig Norden

Sveriges miljøminister, Karolina Skog, presenterte Ministerrådets forslag til nytt samarbeidsprogram for miljø og klima. Sesjonen vedtok en rekommandasjon om at Ministerrådet gjennomfører forslaget til samarbeidsprogram med hensyn til Nordisk råds synspunkter.

Ingall Olsen (A) deltok i debatten, hvor hun fremmet supplerende forslag om bl.a. mer fokus på arbeidet med kjemikalier og en giftfri hverdag, videre utvikling av den sirkulære økonomien og reduksjon av matsvinn. Olsen fremsatte ønsker om at det i Ministerrådets program ble formulert konkrete målsetninger på matsvinn, at det opprettes egne forum for en giftfri hverdag og en sirkulær økonomi for plast. Olsen mente også at utvikling av en grønn nordisk bank ville kunne bidra til ytterligere grønn omstilling.

Ketil Kjenseth (V) holdt innlegg hvor han støttet opp om Ministerrådets forslag til strategi, samtidig som han opplyste om at Midtengruppen savner et forbud mot tungolje i arktiske områder. Kjenseth påpekte også at det var viktig å redusere utslipp fra byggenæringen, og at ny teknologi kan være et viktig verktøy i denne sammenhengen. Kjenseth mente også at en nordisk grønn bank burde ta en lederrolle på grønne finanser, og at det var viktig å styrke innsatsen mot plastavfall.

Willfred Nordlund (Sp) var talsperson for utvalgets forslag om en felles nordisk skogspolitisk posisjon overfor EU, som ble vedtatt av plenum. Nordlund viste til at verden står overfor klimaendringer som krever en drastisk omlegging fra fossile energikilder til fornybart. Han pekte på at samtidig som klimatilpasning taler for mer bruk av tre, er skogen viktig som karbonfangstanlegg, og at det derfor kreves langsiktig og klok forvaltning. Han fremhevet de nordiske landenes gode skogforvaltning og viktigheten av at Norden har en felles front med ambisiøse mål. Dette begrunnet han bl.a. med at andre europeere ikke har det samme forholdet til skog, skogeierskap og skoginnovasjon som de nordiske land. Leder av utvalget Ketil Kjenseth deltok også i debatten. Kjenseth påpekte i sitt innlegg at artsmangfold er viktig, men at vern bør skje frivillig. Han mente at Norden bør diskutere hvordan man kan få til så mye vern som mulig, samtidig som det skjer frivillig. I tillegg løftet han behovet for kortreist biodrivstoff.

Sesjonen vedtok utvalgets rekommandasjon om en nordisk stemme i forhandlingene om en global FN-avtale om biodiversitet. I dette lå anbefalingen om at Ministerrådet samarbeider med NR, UNR og NORDBUK for å utvikle aktiviteter som engasjerer og inkluderer de unge i arbeidet med avtalen. Både Tore Storehaug (KrF) og Ingalill Olsen (A) holdt innlegg under debatten. Storehaug mente det var viktig å inkludere de unge i arbeidet med biodiversitetens framtid, samtidig som han krevde at denne deltakelsen fikk konkrete politiske resultater.

Vekst og utvikling

Ruth Grung (A) var utvalgets talsperson for medlemsforslaget fra sosialdemokratene om gode arbeidsvilkår i sjøfarten (A 1769/vekst). Hun la vekt på ønsket om å hindre sosial dumping som bakgrunn for forslaget og viste til den konkrete saken om fergereideriet Color Lines ønske om å flagge om til Norsk internasjonalt skipsregister. Dette vil kunne åpne for å ansette sjøfolk fra land med langt lavere lønnsvilkår enn i Norden.

Som utvalgets talsmann innledet Nils Aage Jegstad (H) debatten om medlemsforslaget om felles nordisk luftfartspolitikk (A1716/vekst). Forslagsstillerne fra Den sosialdemokratiske gruppen har hevdet at den store veksten i luftfarten de senere år har påvirket arbeidstakerrettighetene, konkurransevnen og sikkerheten i ne-

gativ retning. Etter høringer med den norske flyverforeningen, transportmyndigheter og flyselskaper som SAS og Norwegian konkluderte den Den konservative gruppen, Midtengruppen og Nordisk frihet med at sikkerheten var ivaretatt, og at man ikke ønsket å arbeide videre med dette spørsmålet. Den sosialdemokratiske gruppen og Nordisk grønt venstre tok reservasjon da de ønsket å arbeide videre med saken. Etter en lengre debatt der også Martin Kolberg (A) og Bente Stein Mathisen (H) deltok, ble saken votert ned.

Velferd

Ministerrådsforslag om samarbeidsprogram for nordisk likestillingssamarbeid 2019–2022 (B 326/velferd) ble lagt frem av den svenske barne-, eldre- og likestillingsministeren Lena Hallengren. Hallengren opplyste at Ministerrådet de kommende fire årene vil satse på fremtidens arbeidsliv, velferd, helse- og livskvalitet, makt og innflytelse, og likestillingsarbeid med fokus på menn og maskulinitet. Ministeren opplyste at likestilt helse er et nytt mål i den svenske likestillingspolitikken, og også i det felles nordiske samarbeidsprogrammet. Hallengren opplyste at metoo-bevegelsen var et viktig spørsmål i det nordiske samarbeidet, og at dette var inkludert i hele det svenske formannskapsprogrammet i 2018, etter initiativ fra statsminister Stefan Löfven. Metoo ble blant annet diskutert av de nordiske likestillingsministrene og løftet frem på FNs kvinnekommisjons møte i New York.

Nina Sandberg (A) var Utvalget for velferd i Norden sin talsperson og mente at likestillingsprogrammet er et viktig instrument blant annet for å motarbeide et kjønnssegregert arbeidsmarked. Sandberg la til at Nordisk råd er positive til at menn og maskulinitet har blitt løftet inn som et nytt innsatsområde, og at Norden har en viktig rolle å spille internasjonalt. Nina Sandberg la også frem et medlemsforslag som anbefaler de nordiske regjeringene å utvikle et fellesnordisk utvidet likelønns-sertifikat (A 1735/velferd), etter inspirasjon fra Island.

Helge André Njåstad (FrP) opplyste under debatten at Fremskrittspartiet i likhet med partigruppen Nordisk frihet kom til å reservere seg mot deler av forslaget ordlyd, da innføring av et likelønnsertifikat etter deres oppfatning vil medføre for mye byråkrati.

Sveriges barne-, eldre- og likestillingsminister Lena Hallengren redegjorde for nye planer og en rekke milepæler i det nordiske helse- og sosialsamarbeidet (Dokument 12/2018). Hallengren opplyste bl.a. at Ministerrådet hadde fulgt opp 13 av 14 konkrete initiativer i den såkalte Kønbergrapporten fra 2014, om det fremtidige nordiske helsesamarbeidet. Hallengren la til at den reviderte Arjeplogavtalen skulle signeres i Stockholm 11. desember, og en ny felles nordisk utdanning i smittevern vil få sin oppstart ved Gøteborgsuniversitet sommeren 2019. Ministrene vil følge opp rapporten og for-

slagene som utreder Árni Páll Árnason har levert, der han har foretatt en strategisk gjennomgang av sosialområdet.

Bente Stein Mathisen (H) var Utvalget for velferd i Norden sin talsperson. Stein Mathisen uttrykte tilfredshet med Árni Páll Árnasons rapport, der flere forslag er i tråd med Nordisk råds tidligere forslag rettet mot utsatte barn og unge. Stein Mathisen viste i denne sammenhengen til Nordisk råds planlagte rundebordskonferansen om forebyggende folkehelsesamarbeid, med fokus på å hindre frafall i den videregående skolen. I sitt innlegg tok Stein Mathisen opp forventninger til Nordisk ministerråds redegjørelse om arbeidet mot antibiotikaresistens, og ønsket at denne ville komme våren 2019.

Ketil Kjenseth (V) tok i sitt innlegg opp ønsket om et tettere medisinsk samarbeid i distriktene i Norden, både om utdanning og også om organiseringen av det og det akutte tilbudet. Kjenseth viste til studiebesøk til Kiruna og Narvik, der Utvalget for velferd i Norden fikk god informasjon også om det samiske folk og urfolks helse.

Tore Storhaug (KrF) presenterte medlemsforslaget om økt samarbeid mellom de nordiske helsevesen (A 1752/velferd) på vegne av Utvalget for velferd i Norden. Nina Sandberg (A) opplyste at forslaget som opprinnelig kom fra Den sosialdemokratiske gruppen, har som formål å utnytte kapasiteten og tilgjengeligheten av helsetjenestene i Norden, slik at alle kan få tilgang og lik kvalitet på tjenestene uansett hvor man bor. Sandberg la til at forslaget hadde fått god respons fra berørte parter under høringsrundene.

Kontrollsaker

Kontrollkomiteens leder, Ruth Grung (A), redegjorde for kontrollkomiteens besøk til Nordens velferdssenter i Stockholm i september. Hovedfokus var oppfølging av tilbudet til døvblinde, som var blitt overført sin virksomhet fra Danmark, og Grung sa komiteen fikk en god orientering om hvordan tilbudet var blitt ivaretatt etter omleggingen.

Hun redegjorde videre for komiteens prioriteringer gjennom året, og viste til at komiteen har sett særlig på Nordisk ministerråds prosjektdatabase og oppdateringen av denne. Selv om komiteen hadde funnet enkelte utdaterte prosjekter, har det blitt foretatt et godt oppdaterings- og opprydningsarbeid i databasen. Med innføring av et nytt dataverktøy i 2019 vil oversikten over innholdet og framdriften i prosjektene bli enda bedre.

Grung fulgte opp på kontrollkomiteens tidligere anbefalinger om antall aktivitetsmål de nordiske institusjonene må rapportere på til Ministerrådet. Kontrollkomiteen mener at målene ofte er så detaljerte at det fratar institusjonene handlingsrom til å løse oppgavene på en mer kreativ måte, og at komiteen vil følge opp dette overfor Ministerrådets generalsekretær. Grung sa

også at komiteen vil prioritere hvordan det kan bli enklere å vurdere hvordan institusjonene konkret bidrar til nordisk nytte og skaper nordisk merverdi. Komiteen vil i dialog med Ministerrådet få inn formuleringer omkring dette i institusjonens tildelingsbrev og sine årsmeldinger.

Grung sa at kontrollkomiteen har gått gjennom regnskapet og årsrapportene til de tolv nordiske institusjonene, samt revisjonsrapportene til Nordisk ministerråd, Nordisk råd og Nordisk kulturfond, uten større merknader. Komiteen planlegger imidlertid å gå i dialog med den danske riksrevisjonen om økt fokus på forvaltningsrevisjon.

8.8 Fremsettelse av nye medlemsforslag

Under et særskilt punkt på dagsordenen ble 21 nye medlemsforslag presentert før de ble sendt til realitetsbehandling i presidiet eller respektive fagutvalg.

Marianne Synnes (H) var Den konservative gruppen talsperson for et medlemsforslag om en felles nordisk komite for etisk godkjenning av klinisk forskning (A 1791/kultur). Solfrid Lerbrekk (SV) var Nordisk grønt venstres talsperson for å tillate seksuelle minoriteter å donere blod (A 1788/velferd). Videre ble det blant annet fremmet forslag om å:

- gjøre Norden til en foregangsregion for å motvirke utenforskap (A 1774/velferd) (Den sosialdemokratiske gruppen),
- styrke det sivilrettslige samarbeidet (A 179/velferd) (Midtengruppen),
- etablere en nordisk krisestab (A 1782/presidiet) (Nordisk frihet),
- elektrifisere Norden (A 1775/vekst), (Den sosialdemokratiske gruppen),
- øke nordisk politi- og rettsmedisinsk samarbeid i kampen mot cyberkriminalitet (A 1784/presidiet), (Den konservative gruppen),
- gjøre Norden til en ledende aktør innen havbruk og havøkonomi (A 1772/bærekraftig), (Den sosialdemokratiske gruppen),
- utvikle utvinning av fossile energikilder i Norden (A 1789/bærekraftig) (Nordisk grønt venstre), og
- styrke de nordiske miljøfinansieringsinstrumentene (A 1783/bærekraftig) (Midtengruppen).

8.9 Nordisk råds priser

Stortinget var vertskap for Nordisk råds prisutdeling, som fant sted i Den Norske Opera & Ballett, 30. oktober 2018. Prisutdelingen ble produsert av NRK og sendt direkte på NRK1 og DR Kultur, og sendt i opp-tak i de øvrige nordiske land. Nordisk råds priser er på 350 000 danske kroner hver.

Nordisk råds barne- og ungdomslitteraturpris gikk til den færøyske forfatteren Bárður Oskarsson for bildet boken «Træið» (Treet). Norske nominerte var Hans Pet-

ter Laberg for boken «Ingenting blir som før», og Torun Lian for boken «Alice og alt du ikke vet og godt er det».

Nordisk råds miljøpris gikk til Per Ole Frederiksen, Páviarak Jakobsen og Nette Levermann på vegne av Naturressursrådet i Attu ved Grønlands vestkyst, for sin innsats for å dokumentere havmiljøet og forslag til måter å forvalte det på. Norske nominerte var WWF Verdens Naturfond og Æra Strategic Innovation med sitt program «Floke – Plast i hvalen».

Nordisk råds filmpris gikk til «Kona fer í stríð» (Woman at War) av den islandske regissøren, manusforfatteren og produsenten Benedikt Erlingsson, sammen med manusforfatter Ólafur Egill Egilsson og produsentene Marianne Slot og Carine Leblanc. Fra Norge var filmen «Thelma» av regissør Joachim Trier nominert.

Nordisk råds musikkpris gikk til Nils Henrik Asheim fra Norge for verket «Muotta». Norske Synne Skouen var nominert for verket «Ballerina».

Nordisk råds litteraturpris gikk til den islandske forfatteren Auður Ava Ólafsdóttir for romanen «Ör» (Arr). Norske nominerte var Roskva Koritzinsky for novellsamlingen «Jeg har ennå ikke sett verden», og Carl Frode Tiller for romanen «Begynnelser».

9. Presidiet, utvalgene og kontrollkomiteen

9.1 Presidiet

Delegasjonsmedlemmene Michael Tetzschner (H), Martin Kolberg (A) og Kjersti Toppe (Sp) (frem til 5. oktober 2018, deretter Heidi Greni) har i perioden vært norske medlemmer i presidiet.

Presidiet behandler overgripende politiske saker og saker angående den generelle retning og utvikling av rådets virksomhet. Presidiet har ansvar for saker som berører utenriks- og forsvarspolitik, samt samfunnsikkerhet, og ivaretar kontakten med andre internasjonale organisasjoner. Presidiet behandler også budsjettet for Nordisk ministerråd.

I annet halvår 2017 og kalenderåret 2018 har presidiet holdt ni møter. I forbindelse med den 69. sesjonen i Helsingfors hadde presidiet et møte med de nordiske statsministre, de nordiske utenriksministre, de nordiske samarbeidsministrene, presidiet i Vestnordisk råd og møte med russiske parlamentarikere som gjestet sesjonen.

I forbindelse med den 70. sesjonen på Stortinget avholdt presidiet møte med de nordiske samarbeidsministrene, med Nordisk ministerråds budsjett og grensehinder som hovedtema. Det ble også avholdt møte med presidiet i Vestnordisk råd. Møtet med statsministrene og utenriksministrene ble ikke avholdt, og russiske parlamentarikere avlyste sin deltakelse i forkant av sesjonen.

Det årlige toppmøtet mellom presidiene i Nordisk råd og Baltisk forsamling fant sted i forbindelse med presidiemøtet i København i desember 2017 og Helsingfors i desember 2018. I København ble en «Action Plan for Cooperation between the Nordic Council and The Baltic Assembly» for perioden 2018–2019 vedtatt.

En arbeidsgruppe under presidiet tok frem en ny strategi for det internasjonale samarbeidet for perioden 2018–2020, som presidiet vedtok september 2017 og plenum under sesjonen i Helsingfors. Strategien vektlegger samarbeid med geografisk nærliggende regioner.

Nordisk råd har tette kontakter med Nordens nær-områder gjennom observatørskap i Arktisk parlamentarisk komité, deltakelse i Østersjøområdets parlamentarikerkomité, tett samarbeid med Baltisk forsamling, koordinerende rolle i Barents parlamentariske samarbeid, kontakt med Parliamentary Association of North-West Russia (PANWR), samt kontakt med Russlands parlaments statsduma og føderasjonsråd.

Nordisk råds president i 2018, Michael Tetzschner (H), deltok på Benelux interparlamentariske samlings sesjon i juni 2018, og styrket Nordisk råds kontakter til Bundestagen i Tyskland gjennom et besøk til Berlin i september 2018.

Presidiets sommermøte i 2018 fant sted på Hoel gård i Hedmark. Med cyber og informasjonssikkerhet på dagsordenen la presidiet inn et besøk til NTNU og Senter for cyber- og informasjonssikkerhet i Gjøvik.

I forbindelse med sommermøtet avholdt presidiet sitt årlige rundebordsmøte med formannen i det nordiske forsvarssamarbeidet NORDEFECO, Frank Bakke-Jensen, på Stortinget i juni 2018. Temaet for møtet var det nordiske forsvarssamarbeidet i en ny sikkerhetspolitisk tid. Til møtet var også direktøren i Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Kjetil Nilsen, invitert til en diskusjon om digitale trusler og angrep mot kritisk samfunnsinfrastruktur samt informasjonskampanjer for å påvirke og underminere demokratiske prosesser og valg.

Presidiet deltok også på et seminar samme dag om utviklingen av det nordiske forsvarssamarbeidet, arrangert av Institutt for forsvarsstudier og Norsk utenrikspolitisk institutt, i samråd med Stortingets delegasjon og det norske formannskapet i det nordiske forsvarssamarbeidet NORDEFECO.

9.2 Utvalget for vekst og utvikling

Utvalget for vekst og utvikling i Norden har i perioden hatt seks norske medlemmer: Ruth Grung (A), Stein Erik Lauvås (A), Nils Aage Jegstad (H), Solveig Sundbø Abrahamsen (H), Hanne Dyveke Søttar (FrP) og Solfrid Lerbrekk (SV). Utvalget ledes av den svenske sosialdemokraten Pyy Niemi.

Utvalget har ansvar for saker som angår arbeidsmarked og arbeidsmiljø, næring, handel og industri, energi, bekjempelse av grensehindre, transport og

transportsikkerhet. Videre behandler utvalget spørsmål innenfor finans og økonomisk politikk – herunder rammevilkårene for forskning, produksjon og handel, og i forlengelsen av dette, fri bevegelse på markedene og arbeidsmarkedene i Norden. Regional- og strukturpolitikk, kommunikasjon og IT tilhører også arbeidsområdene til Utvalget for vekst og utvikling i Norden.

Utvalgets prioriteringer:

- Transportpolitikk i Norden
- Arbeidsmarked og arbeidsvilkår
- Grensehinder
- Teknologitvutvikling og digitalisering
- Skattefusk

Utvalget tok frem et velforankret utvalgsforslag om nordisk transportsamarbeid der bl.a. gjenopprettelse av et ministerråd for transport var med som ett av totalt 15 forslag. Til tross for at dette forslaget har blitt avvist i tilbakemelding fra regjeringene, lever det videre i Ingvar Havnens rapport om mobilitet i Norden. Rekommandasjonen om at landene skal gå gjennom sitt nasjonale arbeid med grensehindre, forventes å kunne positivt påvirke formen og innholdet i det samlede arbeidet mot grensehindre.

I løpet av våren laget utvalget, i samarbeid med Utvalget for et bærekraftig Norden, et posisjonspapir om biobrensel og clean mobility. Posisjonspapiret ble distribuert til medlemmer av Europaparlamentet. Gjennom et skriftlig spørsmål til arbeidsmarkedsministrene har utvalget fått klarhet i at nordiske avtaler ikke kan inngås eller revideres på områder der EU har kompetanse. Denne klargjøringen er viktig og har innvirkning på hele det fremtidige nordiske samarbeidet.

9.3 Utvalget for et bærekraftig Norden

Utvalget for et bærekraftig Norden hadde i 2018 to norske medlemmer: Ingalill Olsen (A), og Heidi Greni (Sp). Utvalget ble ledet av svenske Lars Tysklind. Under sesjonen i Oslo ble Greni takket av, mens Willfred Nordlund ble valgt inn som nytt medlem, i tillegg til Ketil Kjenseth (V), som ble valgt som leder av utvalget for 2019.

Utvalget har ansvar for saker som berører miljø, naturvern og naturressurser – herunder utnyttelse av ressursene innen jordbruk, fiskeri og skogbruk. Klimaspørsmål er en viktig del av arbeidet, da med særlig fokus på FN's bærekraftsmål. Forbrukerrettigheter og atomsikkerhet er også tema som hører til utvalgets arbeidsområder.

Det siste året har utvalget, med hjelp fra sakkyndige og ved behandling av medlemsforslag, arbeidet med å skaffe seg overblikk over klimaendringenes effekt, muligheter til å redusere CO₂-utslipp fra fiskerisektoren, plastforurensning og bærekraftig utnyttelse av havressursene. I tillegg har det vært stort fokus på bærekraftig

forbruk og produksjon. Utvalget har vært i dialog med de nordiske forbrukerorganisasjonene om mulige politiske tiltak som kan gjøre det lettere for forbrukerne å velge produkter. Blant annet ble det sammen med organisasjonene arrangert en nordisk rundebordskonferanse med tittelen «Det skal være lett å velge rett». Konferansen fant sted i Tromsø og var en forlengelse av årets sommermøte som Stortinget var vertskap for. I etterkant er det blitt arbeidet med utvalgsforslag om bruk og merking av kjemikalier, utvikling av Svanemerket, og miljøhensyn i byggenæringen, herunder avfallshåndtering og design.

Under sesjonen hadde utvalget møte med de nordiske lands miljøministre. Hovedsaker var de nordiske lands politiske reaksjon på IPCCs rapport om at gjennomsnittstemperaturen stiger med over 1,5 grad, og Nordens stemme i utviklingen av en global FN-avtale om biologisk mangfold.

Det norske formannskapet ønsket å sette fokus på miljø og sikkerhet til havs. I tråd med dette ble det arrangert to utstillinger under sesjonen; én i trappehallen og én ute på Eidsvoll's plass. Utstillingene var begge utformet av kunstnerne Kari Prestgaard og Astor Andersen. I regi av den kulturelle skolesekken reiser de rundt til norske skoler med et pedagogisk opplegg med fokus på marin forsøpling. De lager kunst av plast og søppel sammen med elevene, og det var et utvalg av disse bildene som ble stilt ut under sesjonen. Kunstnerne møtte de nordiske parlamentspresidentene og presenterte arbeidene sine for dem. I tillegg fikk kunstnerne i oppdrag å arrangere en åpen workshop hvor politikere og forbi-passerende kunne lage såkalt «søppelkunst». Flere i delegasjonen deltok, deriblant Michael Tetzschner (H) og Martin Kolberg (A), i tillegg til stortingspresidenten og den norske og svenske statsministeren.

Under årets klimatoppmøte i Katowice ble det arrangert en nordisk paviljong hvor Ketil Kjenseth (V) deltok på vegne av utvalget.

9.4 Utvalget for kunnskap og kultur

Utvalget for kunnskap og kultur i Norden hadde i 2018 fire norske medlemmer: Jorodd Asphjell (A), Norunn Tveiten Benestad (H), Marianne Synnes (H) og Torhild Bransdal (KrF). Under sesjonen i Oslo ble Bransdal takket av, mens Erlend Wiborg (FrP) gikk inn som nytt medlem. Utvalget ledes av finske Johanna Karimäki (gröna).

Utvalget for kunnskap og kultur i Norden behandler spørsmål og utvikler politiske tiltak innenfor områdene kultur, forskning og utdanning, herunder saker om språksamarbeid, nye medier, kompetanseutvikling og innovasjon i utdanningene. Sivilsamfunn, idrett, og barne- og ungdomskultur hører også inn under utvalgets ansvarsområder.

I 2018 har utvalget fokusert på følgende fire områder: folkehelsearbeid og frafall i skolen, sanksjoner mot kampfiksing, Nordisk PhD-program og kulturpolitisk redegjørelse. Andre sentrale saker har vært økt samarbeid mellom folkehøgskolene i Norden, støtte til studenter i fare, og gjensidig godkjenning av utdanning og yrkeskvalifikasjoner.

Utvalgets sommermøte og studiereise fant sted på Höga Kusten i Sverige. Tema var kulturarv, kulturturisme, digitalisering og frafall i skolen.

Under Nordisk råds sesjon i Oslo hadde Utvalget for kunnskap og kultur møte med alle de nordiske kulturministrene. En viktig sak på agendaen var samarbeidet mellom utvalget og Nordisk ministerråd for kultur, og hvordan man kan styrke samarbeidet for å løse felles kulturpolitiske utfordringer. Ministerrådet ba om at rekkommandasjoner inntar en mer strategisk, overordnet form. Under møtet ble det også gjennomført politisk dialog angående Rek. 24/2017, hvor Nordisk råd bl.a. anbefalte at det øremerkes midler til å oversette vinnerne av Nordisk råds litteraturpriser til de nordiske språk. Ministerrådet argumenterte med at det allerede prioriterer støtte til de mindre språkområdene, og at det er forlagene som tar disse beslutningene med bakgrunn i markedets etterspørsel.

Under det norske formannskapet ønsket delegasjonen å sette fokus på utdanning, inkludering og mobilitet. I tråd med dette ble det, sammen med Foreningen Norden, arrangert en skrivekonkurranse for ungdom. Tema for konkurransen var miljø og bærekraftig forvaltning av havet, og den ble sendt til alle ungdomsskoler i Norden. Det kom inn et stort antall bidrag fra alle de nordiske språkområdene, foruten Grønland. I Norge deltok 13 skoler fra alle deler av landet. I juryen satt Ruth Grung, UNR-medlem Jon Olav Økland, leder for Natur og Ungdom og representanter fra Gyldendal forlag og Foreningen Norden. Det ble kåret tre vinnere; fra Åland, Færøyene og Norge. De kom alle til sesjonen, hvor de bl.a. fikk møte stortingspresidenten, delta på Nordisk råds prisutdeling og plastkunstworkshop på Eidsvolls plass.

Velferdsutvalget og Utvalget for kunnskap og kultur arrangerte i fellesskap en nordisk rundebordskonferanse om forebyggende folkehelsearbeid for å redusere frafall i skolen. I tillegg til utvalgene deltok representanter fra de relevante nasjonale fagkomiteene i den svenske og finske Riksdagen, samt Stortinget, sammen med en rekke eksperter. Norunn Tveiten Benestad (H) og Bente Stein Mathisen (H) deltok med innlegg og i rundebordsdiskusjonene.

9.5 Utvalget for velferd

Utvalget for velferd i Norden hadde i 2018 fem norske medlemmer, Bente Stein Mathisen (H) utvalgsleder, Ketil Kjenseth (V) nestleder, Nina Sandberg (A),

Ulf Leirstein (FrP), Helge André Njåstad (FrP). I forbindelse med sesjonen høsten 2018 ble det foretatt et suppleringsvalg, som medførte at Ketil Kjenseth og Helge André Njåstad gikk over til andre utvalg.

Utvalget for velferd i Norden har fokus på den nordiske velferdsmodellen, der målet er å finne gode økonomiske løsninger som er holdbare på lang sikt. Utvalget arbeider med spørsmål knyttet til barn og unge, funksjonshemmede, eldrepolitikk, rusmiddelproblematikk, likestilling, demokrati og menneskerettigheter, integrasjon, migrasjon og flyktninger og bekjempelse av kriminalitet.

I 2018 hadde utvalget særlig fokus på velferdsteknologi og e-helse, likelønn og oppfølgingen av #metoo. Som en del av det pågående arbeidet har utvalget holdt fokus på det nordiske helsesamarbeidet, på grensehindringer innen sosialforsikring og arbeidsmarkedet.

Ulf Leirstein (FrP) har sammen med Karen Klint vært utvalgets og Nordisk råds representant i arbeidsgruppen om migrasjon og integrasjon i Østersjøsambeidet.

Utvalgets sommermøte og studiereise fant sted i Kiruna og Narvik 25.–28. juni 2018. Et gjennomgående tema var nordisk helsesamarbeid, velferdsteknologi og digitalisering.

Under Nordisk råds sesjon i Oslo hadde Utvalget for velferd i Norden eget møte med den svenske barne-, eldre- og likestillingsministeren Lena Hallengren. Utvalget fikk en redegjørelse for Ministerrådets arbeid under det svenske formannskapet, en orientering om det kommende islandske formannsapsprogrammet og prioriteringer på likestillingsfeltet. Utvalgsleder Bente Stein Mathisen (H) og likestillingspolitisk talsperson for utvalget, Nina Sandberg (A), redegjorde for utvalgets arbeid på likestillingsfeltet, herunder et medlemsforslag om likelønn.

I Stortingets formannsapsprogram for Nordisk råd for 2018 var velferdsteknologi og pasientsikkerhet ett av fem prioriterte områder. Bente Stein Mathisen deltok blant annet med innlegg på et seminar i Europaparlamentet, der temaet var felles innsats mot antibiotikaresistens. I forbindelse med sesjonen i Oslo arrangerte delegasjonen et lunsjseminar om helsedatasamarbeid i samarbeid med Nordforsk. Målsettingen for seminaret var å vise det store potensialet for nordisk nytte innen helsedatasamarbeid, i tillegg til å sette søkelys på eksisterende hindringer og flaskehalser som hemmer nordisk forskning basert på registerdata.

9.6 Kontrollkomiteen

Kontrollkomiteens oppgaver er å utøve den parlamentariske kontrollen over den virksomheten som finansieres over Nordisk ministerråds budsjett, inklusive de nordiske institusjonene, utføre særskilte kontrolloppgaver, kontrollere og godkjenne årsberetninger og

revisjonsberetninger. Kontrollkomiteens leder har i 2018 vært Ruth Grung (A).

En viktig oppgave for komiteen er å granske den danske riksrevisjonens beretninger over Nordisk ministerråds, Nordisk Råd og Nordisk kulturfonds regnskaper. Kontrollkomiteen har i 2018 kunnet konstatere at riksrevisjonen ikke har hatt vesentlige merknader til regnskapene.

Ut over den årlige gjennomgangen av revisjonsrapporten og de respektive årsregnskaper har kontrollkomiteen i 2017–2018 fortsatt den systematiske gjennomgang av de nordiske institusjoner og samarbeidsorganer med sikte på å få innblikk i hvordan de skaper nordisk nytte. Overordnet har komiteens besøk til henholdsvis Nordisk kultursenter i Nuuk i 2017 og Nordisk velferds-senter i Stockholm i 2018 gitt et positivt bilde av virksomhetene. Men besøkene og gjennomgang av årsmeldingene til alle de øvrige institusjonene har også gitt grunnlag for kritiske merknader eller observasjoner som komiteen har meddelt Nordisk ministerråd. Kontrollkomiteen har spesielt fokusert på tydeliggjøring av nordisk nytte av institusjonenes virksomhet, og hvorvidt det er hensiktsmessig med detaljerte aktivitetsmål fremfor resultatmål i institusjonenes tildelingsbrev fra Ministerrådet.

10. Det parlamentariske østersjø-samarbeidet

Formålet med Det parlamentariske østersjø-samarbeidet (Baltic Sea Parliamentary Conference – BSPC) er å fremme den parlamentariske dialogen i Østersjøregionen, samt påvirke regjeringene i utviklingen av Østersjø-samarbeidet. Den første parlamentariske østersjø-konferansen ble holdt i 1991. Til den årlige konferansen blir elleve nasjonale parlament, elleve regionale parla-

ment og fem internasjonale organisasjoner samt en rekke NGO-er invitert.

Konferansen i 2018 ble avholdt i Mariehamn på Åland. Fra Stortinget deltok Jorodd Asphjell (A) og Hanne Dyveke Søttar (FrP). Tema for konferansen var samarbeid, bærekraft og smart energi. Det ble vedtatt en resolusjon med anbefalinger til regjeringene (se vedlegg)

Ved konferansens avslutning ble Jorodd Asphjell (A) valgt til ny president. Norge skal dermed arrangere konferansen i 2019.

BSPC har en arbeidsgruppe om migrasjon. Der deltar Ove Trellevik (H) for Stortingets kommunalkomiteé og Ulf Leirstein (FrP) for Nordisk råd.

11. Vest-Norden

Island, Færøyene og Grønland innledet i 1985 et parlamentarisk samarbeid, som siden 1997 har fått navnet Vestnordisk råd. Stortingets presidentskap besluttet høsten 2002 å etablere et samarbeid med Vestnordisk råd, og stortingsrepresentanter har siden deltatt på konferanser i regi av Vestnordisk råd og som gjester ved årsmøtene i Vestnordisk råd. Ved årsmøtene har et medlem av presidentskapet deltatt. Ved temakonferansene har som hovedregel representanter fra relevant fagkomité deltatt.

Kårstein Eidem Løvaas (H) deltok på Vestnordisk råds temakonferanse 2018, som fant sted i Ilulissat, Grønland, 30.–31. januar 2018. Temaet var «Turisme i Vest-Norden – utfordringer og utviklingsmuligheter for en bærekraftig turisme».

Stortingets tredje visepresident, Magne Rommetveit (A), deltok på Vestnordisk råds årsmøte 2018. Årsmøtet fant sted i Torshavn, Færøyene, 4.–5. september.

VEDLEGG 1:**Rekommendasjoner, fremstillinger og interne beslutninger 2. halvår 2017–2018**

Rekommandasjoner vedtaget i 2017

Rek. 1/2017/holdbart ¹	Forbud mod mikroplast i kosmetik	A 1692
Rek. 2/2017/kultur ²	Forskningspolitisk redogørelse	A 1706
Rek. 3/2017/velferd ³	Norden i samlet kamp mod antimikrobiel resistens	A 1714
Rek. 4/2017/hållbart ⁴	Opfyldelse af internationale klimamålsætninger	A 1673
Rek. 5/2017/medborger ⁵	Bekæmpelse af nye former for menneskehandel	A 1651
Rek. 6/2017/medborger ⁶	Bekæmpe handel med asylbørn og bygge alliancer i kampen mod menneskehandel	A 1651
Rek. 7/2017/hållbart ⁷	Minska plastavfall i Norden	A 1700
Rek. 8/2017/hållbart ⁸	Tiltak som kan stoppe forsøpling av havene og motivere forbrukere og produsenter til gjenvinning plastavfall	A 1700
Rek. 9/2017/tillväxt ⁹	Nordiskt samarbetsprogram för närings- och innovationspolitik 2018–21	B 314
Rek. 10/2017/velferd ¹⁰	Bedre mobilitet for personer med funktionsnedsettelse i Norden	A 1708
Rek. 11/2017/velferd ¹¹	Civilsamfundsinddragelse i det fællesnordiske integrationsarbejde	A 1687
Rek. 12/2017/velferd ¹²	Fællesnordiske initiativer på integrationsområdet	A 1687
Rek. 13/2017/välfärd ¹³	Ökad psykisk ohälsa bland barn och unga i Norden	A 1689
Rek. 14/2017/holdbart ¹⁴	Felles nordisk database for fyllestasjoner	A 1693
Rek. 15/2017/holdbart ¹⁵	Hele norden i NOBIL-databasen	A 1693
Rek. 16/2017/holdbart ¹⁶	Samarbeid om utbygging av energistasjoner	A 1693
Rek. 17/2017/kultur ¹⁷	Handlingsplan för att öka studentmobiliteten mellan de nordiska länderna	A 1709
Rek. 18/2017/tillväxt ¹⁸	Flyktinginvandring och arbetsmarknadspolitik	A 1688
Rek. 19/2017/kultur ¹⁹	Nordplus 2018–2022	B 316
Rek. 20/2017/vækst ²⁰	Arbejdslivssektorens samarbejdsprogram for 2018–2021	B 317
Rek. 21/2017/medborger ²¹	Införande av nordiska e-ID	A 1668
Rek. 22/2017/medborger ²²	Användandet av det gemensamma nordiska e-ID	A 1668
Rek. 23/2017/tillväxt ²³	Digitalisering i Norden	A 1725
Rek. 24/2017/kultur ²⁴	Nordisk Råds Litteraturpriser	A 1705
Rek. 25/2017/presidiet ²⁵	Förstärkt fredsformidling som ett nordiskt varumärke	A 1698
Rek. 26/2017/præsidiets ²⁶	Nordisk ministerråds samlede budget 2018	B 318
Rek. 27/2017/hållbart ²⁷	Agenda 2030	B 315
Rek. 28/2017/hållbart ²⁸	Konsumenternas roll i kampen mot klimatförändringarna	A 1710
Rek. 29/2017/præsidiets ²⁹	Nordisk ministerråds arktiske samarbejdsprogram, Nordisk partnerskab for Arktis 2018–2021	B 319
Rek. 30/2017/holdbart ³⁰	Utvalgsforslag om sjøfartssikkerhet i arktiske havområder	A 1721
Rek. 31/2017/kultur ³¹	Afskaffelse af geoblocking	A 1720
Rek. 32/2017/hållbart ³²	Underlättande av delningsekonomin i Norden	A 1711
Rek. 33/2017/hållbart ³³	Retningslinjer for anvendelse av los i Øresund	A 1701
Rek. 34/2017/hållbart ³⁴	Anvendelse av los i Øresund	A 1701
Rek. 35/2017/hållbart ³⁵	Registrerings- og monitoreringssystemet for sjøfarten i Øresund	A 1701
Rek. 36/2017/tillväxt ³⁶	Livslang læring	A 1722

Rek. 37/2017/tillväxt ³⁷	Opprioritering af voksen- og efteruddannelse	A 1722
Rek. 38/2017/vækst ³⁸	Fælles nordisk kamp mod social dumping indenfor EU	A 1724
Rek. 39/2017/holdbart ³⁹	Bruk av pantsystemer for å fremme den sirkulære økonomi	A 1729
Rek. 40/2017/holdbart ⁴⁰	Felles nordisk kampanje for å vise og skape forståelse for hvor effektive og nyttige pantordningene i Norden er	A 1729
Rek. 41/2017/kultur ⁴¹	Nordens Sångdag	A 1732
Rek. 42/2017/vækst ⁴²	Nyt samarbejdsprogram for energi 2018–2021	B 320

1. Vedtaget på Temasession den 4. april 2017
2. Vedtaget på Temasession den 4. april 2017
3. Vedtaget på Temasession den 4. april 2017
4. Vedtaget på Temasession den 4. april 2017
5. Vedtaget på Temasession den 4. april 2017
6. Vedtaget på Temasession den 4. april 2017
7. Vedtaget af Præsidiets som plenarforsamling den 27. juni 2017
8. Vedtaget af Præsidiets som plenarforsamling den 27. juni 2017
9. Vedtaget af Præsidiets som plenarforsamling den 27. juni 2017
10. Vedtaget af Præsidiets som plenarforsamling den 27. juni 2017
11. Vedtaget af Præsidiets som plenarforsamling den 20. september 2017
12. Vedtaget af Præsidiets som plenarforsamling den 20. september 2017
13. Vedtaget af Præsidiets som plenarforsamling den 20. september 2017
14. Vedtaget af Præsidiets som plenarforsamling den 20. september 2017
15. Vedtaget af Præsidiets som plenarforsamling den 20. september 2017
16. Vedtaget af Præsidiets som plenarforsamling den 20. september 2017
17. Vedtaget af Præsidiets som plenarforsamling den 20. september 2017
18. Vedtaget på 69. session i Helsingfors den 1. november 2017
19. Vedtaget på 69. session i Helsingfors den 1. november 2017
20. Vedtaget på 69. session i Helsingfors den 1. november 2017
21. Vedtaget på 69. session i Helsingfors den 1. november 2017
22. Vedtaget på 69. session i Helsingfors den 1. november 2017
23. Vedtaget på 69. session i Helsingfors den 1. november 2017
24. Vedtaget på 69. session i Helsingfors den 1. november 2017
25. Vedtaget på 69. session i Helsingfors den 1. november 2017
26. Vedtaget på 69. session i Helsingfors den 1. november 2017
27. Vedtaget på 69. session i Helsingfors den 1. november 2017
28. Vedtaget på 69. session i Helsingfors den 1. november 2017
29. Vedtaget på 69. session i Helsingfors den 1. november 2017
30. Vedtaget på 69. session i Helsingfors den 1. november 2017
31. Vedtaget på 69. session i Helsingfors den 1. november 2017
32. Vedtaget på Præsidiets møde den 28. november 2017
33. Vedtaget på Præsidiets møde den 28. november 2017
34. Vedtaget på Præsidiets møde den 28. november 2017
35. Vedtaget på Præsidiets møde den 28. november 2017
36. Vedtaget på Præsidiets møde den 28. november 2017
37. Vedtaget på Præsidiets møde den 28. november 2017
38. Vedtaget på Præsidiets møde den 28. november 2017
39. Vedtaget på Præsidiets møde den 28. november 2017
40. Vedtaget på Præsidiets møde den 28. november 2017
41. Vedtaget på Præsidiets møde den 28. november 2017
42. Vedtaget på Præsidiets møde den 28. november 2017

INTERNE BESLUTNINGER VEDTAGET I 2017

IB 1/2017/velferd	Godkendelse af hvidbog: «Norden i samlet kamp mod antimikrobiel resistens»
IB 2/2017/presidiet	Internasjonal strategi for Nordisk Råd 2018–2022
IB 3/2017/presidiet	Nordiskt arbete inom fredsfrämjande
IB 4/2017/presidiet	Agenda 2030
IB 5/2017/presidiet	Officiella arbetsspråk i Nordiska rådet

Oversigt over Nordisk Råds rekommandationer vedtaget i løbet af 2018

Rek. 1/2018	Felles nordisk standart for miljø-differensiert havneavgift
Rek. 2/2018	Revisjon av direktiv om mottakingsfasiliteter i havn til avlevering
Rek. 3/2018	Minska utsläppen från sjöfarten i Norden
Rek. 4/2018	Handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder 2018–2022
Rek. 5/2018	Faglig organisering
Rek. 6/2018	Nordisk transportpolitik
Rek. 7/2018	Nordiskt inflytande och samarbete med G20
Rek. 8/2018	Totalförsvars-, kris- och försörjningsplanering
Rek. 9/2018	Global nedrustning av kärnvapen
Rek. 10/2018	Harmonisering av lagstiftning gällande LHBTIQ-personer i Norden
Rek. 11/2018	Stöd för studenter i fara
Rek. 12/2018	Stöd till projektet Stories from Ice
Rek. 13/2018	Förebyggande av utbrändhet i arbetslivet
Rek. 14/2018	Plastpartiklar i dricksvatten
Rek. 15/2018	Kulturpolitisk redogörelse
Rek. 16/2018	Ömsesidigt erkännande av sanktioner mot matchfixning
Rek. 17/2018	Nordisk ministerråds budget for 2019
Rek. 18/2018	Nytt samarbetsprogram för miljö- och klimatsektorn
Rek. 19/2018	Øget nordisk samarbejde i Nordamerika
Rek. 20/2018	Förstärkt nordiskt samarbete kring cyberförsvar
Rek. 21/2018	Gemensam Nordisk kraft i förhållandet EU och skogspolitiken
Rek. 22/2018	Gemensam Nordisk kraft i förhållandet EU och skogspolitiken

Rek. 23/2018	Utredning om möjligheterna för att etablera ett Nordic PhD program
Rek. 24/2018	Nordisk konsekvensbedömning i EU-lagstiftningsprocesserna
Rek. 25/2018	Nationella rådgivningskommittéer för gränshinderfrågor i de nordiska länderna
Rek. 26/2018	Goda arbetsvillkor inom sjöfarten
Rek. 27/2018	Samarbetsprogram inom nordiskt jämställdhetssamarbete 2019–2022
Rek. 28/2018	Gemensamt nordiskt likalönscertifikat
Rek. 29/2018	Jämställdhet på arbetsmarknaden
Rek. 30/2018	Ökat samarbete mellan de nordiska sjukvårdssystemen
Rek. 31/2018	Obligatorisk medling för vårdnadshavare vid separation
Rek. 32/2018	Nordens stemme i forhandlingerne af global FN aftale om biodiversitet
Rek. 33/2018	Udvikling af koncept for Nordens stemme i forhandlingerne af global FN aftal om biodiversitet
Rek. 34/2018	Samarbejdsprogram for justitssektoren 2019–2022

Interne beslutninger 2018

IB 1/2018	Nordisk flagning på Nordens dag den 23. marts
IB 2/2018	Sprog i Nordisk Råd
IB 3/2018	Ændringer i Nordisk Råds forretningsorden

VEDLEGG 2:**Sluttdokument fra den 27. Baltic Sea Parliamentary Conference*****Conference Resolution***

Adopted by the 27th Baltic Sea Parliamentary Conference (BSPC)

The participants, elected representatives from the Baltic Sea Region States*, assembling in Mariehamn, Åland, 26–28 August 2018,

- renew the expectation that all Baltic Sea States make every effort to ensure the Baltic Sea Region continues to be a region of peaceful and close neighbourliness and intense cooperation based on democratic values, the rule of law, human rights and equal opportunities for all. To this end, they will pursue all the opportunities of parliamentary, governmental and social exchange and democratic dialogue among neighbours. For this reason, they welcome the Stockholm Declaration of the Council of Baltic Sea States and in particular the Roadmap for Reform. They furthermore welcome the resumption of the Council of Baltic Sea States (CBSS) Foreign Ministers meetings including under the Swedish Presidency but additionally call for a resumption of the Baltic Sea States Summits. This will foster the dialogue, strengthen cooperation and manifesting peace;
- welcome the comprehensive implementation statements and reports by the governments of the Baltic Sea Region on the 26th BSPC Resolution and the progress made to implement the BSPC's calls for action;
- welcome the efforts of the Swedish CBSS Presidency 2017/2018 to improve coherence in Baltic Sea regional cooperation, acknowledge the progress of the CBSS – based on the priorities of sustainability, continuity and adaptability under the umbrella of the UN 2030 goals- and recognise the achievements in areas of Sustainable Development, Youth, the Fight Against Trafficking in Human Beings, Child Protection and Civil Protection;
- encourage the Latvian CBSS Presidency 2018/2019 to continue efforts within its three priorities: Integrity & Societal Security, Dialogue, Responsibility;
- share the vision of the CBSS Vision Group, that the Baltic Sea Region shall become a role model of ecological, economic, social and security standards and policies, with a vibrant regional civil society and will take into account the report of the Vision Group in their further discussions on future developments in the Baltic Sea Region;
- underline again the need for political exchange among young people and will proceed to establish a Baltic Sea Parliamentary Youth Forum based on

the youth projects of their member parliaments and parliamentary organizations but also effect efforts to establish closer cooperation between youth organisations in the BSR and formats such as 'Regeneration 2030' involving young people in the deliberation of issues to be discussed in the BSPC;

- welcome all efforts to move towards a healthy and clean Baltic Sea;
- establish a way, as a first step within the framework of a progressive foreign and trade policy to address the issue of plastic litter on a global scale;
- strongly welcome all concrete actions and all regulations in banning or reducing the use of single-use plastic products that are found most often on beaches and in oceans, along with fishing equipment lost or left behind at sea, and intend to help raise awareness of the negative impact of plastic waste among consumers;
- discuss Cooperation, the Vision of a Healthy Baltic Sea, Sustainable Energy as well as Migration and Integration;
  - call on the governments in the Baltic Sea Region, the CBSS and the EU

Regarding Cooperation in the Region, to

- intensify the interaction between the Northern Dimension policy and the EU Strategy for the Baltic Sea and the Russian Strategy of social and economic development of the North-West federal district;
- extend the scope of transnational programmes covering the whole Baltic Sea area and anchor this possibility and the corresponding funding in all macro-regional strategies on a formal level to improve relations between neighbouring countries;
- strengthen cooperation in the field of migration and integration, involving all countries bordering the Baltic Sea, to better meet similar tasks;
- intensify programs in the scope of visits and multinational meetings of youth in view of meeting each other, fostering mutual understanding and developing relations;
- actively support – referring to the Ministerial Declaration adopted by the CBSS Labour Ministries in June 2017 – in the field of labour and employment in the Baltic Sea Region, the work of the «CBSS/BSLF Coordination Group on Labour and Employment» (CG) – focused on the cross-cutting and topical issues pertaining to the new qualifications required for future work patterns, and their linkage to education and the needs of the labour market, life-long learning and comprehensive labour market forecasting and research, including demographic chal-

allenges; guarantee equal opportunities for men and women;

- meet the challenges of an ageing population, social cohesion and sustainable development in the Baltic Sea region through increased cooperation on incentives and practical systems for life-long learning and adult education, adaptation of job conditions and workplaces to the needs of older persons, anti-age discrimination policies, measures to promote good health and flexible and gradual retirement schemes;

Regarding the vision of a Healthy Baltic Sea – a call for more action, to – as the BSPC supports the HELCOM Ministerial Declaration of 6 March 2018 in Brussels and shares its critical view on the state of the Baltic Sea under various aspects – vigorously implement the decisions contained in the Ministerial Declaration;

- establish effective coordination processes and policies to support the Implementation Strategy for the sustainable Blue Growth Agenda for the Baltic Sea Region; enhance consultations and cooperation regarding a spatial master planning in the Baltic Sea region, considering all interests and aspects of economy (shipping, fishing, energy, tourism, etc.), environment and the neighbours;
- considering that, depending on the country, only 25 to 60 percent of the targets of the HELCOM Baltic Sea Action Plan to be implemented by 2021 are currently met at the national level – urgently intensify efforts at the national and regional level to set appropriate policy priorities so as to achieve the objectives of the BSAP by 2021 as far as possible on schedule;
- hold regular HELCOM Ministerial Meetings – including all responsible ministers of each member state in the meetings – and come to binding rules under international law – as was the case with the measures to increase maritime safety with the involvement of the transport ministers –, thus bringing the issue of a clean Baltic Sea more strongly into the political debate of each nation and region and to achieve a more binding enforcement of the agreements reached;
- develop or enhance both joint and additional national and regional sustainability strategies to achieve the UN-Agenda 2030 goals and realise the vision of a clean Baltic Sea free from marine litter whilst promoting sustainable agricultural practices, more sustainable shipping and tackling eutrophication and underwater noise;
- prepare for and help shape the «Decade of Ocean Science for Sustainable Development» from 2021–2030 proclaimed by the United Nations, in order to

reach the goal of delivering the ocean we need for the future we want;

- further strengthen the relationship between the UN Sustainable Development Goals and human rights whilst recognising their close relationship and mutual reinforcement;
- take preventative measures and immediate actions to improve the quality of waste-water effluents and halt untreated discharges without delay and to show determination to clean up the heavily polluted sea;
- take urgent efficient action on the worrying levels of plastics and micro-plastics in the seas; support and implement the regulations on reducing or banning single-use plastic as quickly as possible; promote public awareness of microplastic pollution throughout the Baltic ecosystem and encourage customers to avoid personal care products containing plastic microbeads;

Regarding Sustainable Energy, Smart energy distribution platforms, to

- enhance and efficiently use cross-border transmission connections by building and expanding fluent electricity networks to enable new energy markets and new forms of energy services and products to better integrate renewable energies, as well as use undersea electricity connection to integrate grids;

Regarding Migration and Integration, to

- acknowledge objective differences in the political system as well as in the historical and cultural background due to the scars of the Second World War, continue discussions and reflections about flight and migration, and share best governance practices to raise awareness in our societies;
- initiate a Baltic Sea-wide data basis on integration conditions and measures to improve the public discussion on a factual basis;
- intensify the dialogue on migration and integration between the countries bordering the Baltic Sea;
- increase the offer of migration-specific advisory services and language training in order to intensify integration efforts;
- enlarge projects for advising and supporting volunteers, local institutions and civil society organizations working in the field of integration and taking into account the unifying and integrating role of sports;
- consider migration and security perspectives in relevant other political agendas such as trade, labour rights and environmental preservation;
- seek holistic and multi-faceted solutions to the challenges posed by current refugee and migration policies which include a well-coordinated combi-

nation of migration management, humanitarian assistance, political solutions, European and international collaboration, fair trade agreements and development assistance;

Regarding Economic development and growth in the Baltic Sea Region

- support the Implementation Strategy for the sustainable Blue Growth Agenda for the Baltic Sea Region;
- acknowledge, that the Baltic Sea is a crucial line of sea transportation (a motorway of the sea) for all its neighbours, a resource for nutrition (fishing) and energy (oil, gas, wind and wave) as well as a recreation area for millions of tourists, therefore use all opportunities of Baltic Sea cooperation to enable managing and considering all interests and aspects of economy, environment and the neighbours;
- further develop the Trans-European Networks for transport in the Baltic Sea region, take initiatives to synchronize toll systems in Europe, in particular the Baltic Sea neighbours, to make transport via sea and rail most economic compared to trucking;
- aim to make the Baltic Sea a pioneer area for automatic shipping.

Furthermore, the Conference decides to welcome with gratitude the kind offer by the Parliament of Norway to host the 28th Baltic Sea Parliamentary Conference in Oslo on 25.–27. August 2019.

*Parliaments and Parliamentary Organizations:

- Baltic Assembly,
- Free Hanseatic City of Bremen,
- Denmark,
- Estonia,
- European Parliament,
- Faroe Islands,
- Federal Republic of Germany,
- Finland,
- Free and Hanseatic City of Hamburg,
- Iceland,
- Kaliningrad Region,
- Karelian Republic,
- Latvia,
- Leningrad Region,
- Lithuania,
- Mecklenburg–Vorpommern,
- Nordic Council,
- Norway,
- Poland,
- Council of the Federation of the Federal Assembly of the Russian Federation,
- State Duma of the Federal Assembly of the Russian Federation,
- City of St. Petersburg,
- Schleswig–Holstein,
- Sweden,
- Åland Islands.

